

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28—Cor.
Pe jumătate an . . . 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2'40—
Numărul popular:
Pe un an . . . 4—Cor.
Pe jumătate an . . . 2—
Pentru România și
America . . . 10—franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Baththyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileri.
Manuscriptele nu se in-
napoiază.

Telefon pentru oraș, comi-
tat și interurban Nr. 730.

Cuvântul episcopului dela Arad

Am zis, că vom reveni asupra discursului, cu care P. S. Sa părintele episcop Ioan I. Papp a deschis sinodul eparhiei Aradului la Dumineca Tomii. Am zis, că vom reveni asupra acestui discurs, după ce se vor fi terminat ședințele sinodale. Am pus acest termen, deoarece nu voiam să influențăm eventual în nici o direcție discuțiile sinodului.

Discursul P. S. Sale părintelui Episcop dela Arad se remarcă în deosebi prin două enunțuri.

Una se cuprinde în cuvintele următoare: „Relativ la stările din eparhie, și până să urmeze rapoartele generale și speciale ale Consistoarelor noastre, mă cred îndatorat să premii la acest loc, că alarmul, repeșit în ziaristică despre pierderea mai multor școli, deoparte nu privește dieceza noastră și deosebi școlile din districtul Consistorului din Arad, iar de altă parte trebuie să observ, că ventilarea unor atari știri în ziaristica pretinsă națională, face cel mai rău serviciu cauzei, pentru că prin aceasta nu se stimulează poporul pentru jertfa recerută, ci i-se zguduie credința și i-se slăbește nădejdea într'un viitor mai bun“.

Cuvintele acestea ale P. S. Sale părintelui Episcop dela Arad conțin adevăr și noi îi suntem mulțumitori, că a redus minciuna aruncată în opinia publică românească despre pierderea celor 500 de școli populare românești. Minciuna aceasta a fost inventată cu perfidă reavoință și a fost născocită cu scopul pervers de a a-

runca una dintre cele mai grave învinuiri asupra comitetului executiv al partidului național român. S'a învinuit comitetul național, că dânsul ar purta vina pentru pierderea celor 500 de școli românești. Acum s'a dovedit înainte de toate, că afirmațiunea aceasta a Tribunei disidente a fost o perfidă minciună. Dar trebuie să se accentueze și faptul, că comitetul național absolut nu putea fi învinuit pentru motivul acesta, chiar dacă pierderea celor 500 de școli ar fi fost adevărată.

Toată lumea nepreocupată știe, că comitetul național nu poate să aibă absolut nici un amestec în afacerile școlare ale celor două confesiuni românești.

Când deci s'a aruncat în publicitate vorba cu pierderea celor 500 de școli românești, s'a spus înainte de toate un neadevăr, dar s'a făptuit și un perfid atentat în contra comitetului național cu intențiunea vădită de a zgudui încrederea obștei în singurul organ autorizat al politicei românești din Ungaria și Transilvania.

Opiniunea publică românească va trebui să-și tragă consecvențele firești din descoperirea evidentă a minciunii acestora, cari cu orice preț doresc spulberarea partidului național român.

În toată dieceza Aradului, care se extinde peste 6 mari comitate, nu s'a pierdut în cei 3—4 ani din urmă, decât vre-o 7—8 școli confesionale românești. Și acestea erau în comune atât de sărace, încât a fost o absolută imposibilitate susținerea lor mai departe. Lucrul cel mai dureros este însă, că încă înaintea legii lui Apponyi s'a sistat o școală românească

și chiar aici în Arad. A sistat-o comitetul parohial din Arad, al cărui președinte a fost și este d. dr. Nicolae Oncu. Și atunci „Tribuna“ n'a avut nici un cuvânt de durere pentru pierderea unei școli românești în centrul diecezei Aradului. Poate o pune și pe asta în cărca comitetului național.

Cealaltă enunțuri de remarcă în discursul P. S. Sale părintelui Episcop dela Arad este următoarea:

„Trebuie să ating și aceea, că deși sunt grele condițiunile sub cari se rezolvă ajutorul de întregire a salariilor învățătoarești, dar ar fi fost un mare pericol pentru biserică, dacă nu s'ar fi reflectat la acest ajutor, la asemnarea căruia deși am întâmpinat greutăți din partea unei comisii administrative, dar cu atât mai multă considerare am întâmpinat la înaltul guvern, care peste tot este cu mai multă bunăvoință față de biserică noastră, mai conciliant în corespondențele oficiale și mai prevenitor în coatergerile personale cu noi, decât cum era guvernul anterior: astfel, că dacă ne-am ști folosi de aceste semne ale schimbării spre bine, poate că ni s'ar ușura în multe privințe greutățile, cu cari avem să ne luptăm“.

Nu ne este permis să tragem la îndoială adevărul cuvintelor unui arhiereu. Luăm deci la cunoștință, că guvernul actual este cu mai multă bunăvoință față de biserică gr.-or. română, decum a fost guvernul anterior. Și deoarece nu putem dori, ca guvernul să lovească în bisericile române numai ca să avem motive de a ne plânga și a zbiciui guvernul, ci tocmai dimpotrivă sincera noastră dorință este,

N. IORGA:

„Mihai Viteazul“

„Schită de poem dramatic“

Critică de B. B.

— Urmare —

Încă odată: Cine a fost Mihai Viteazul? Ce a făcut din el poetul?

Am putea răspunde cu o altă întrebare. Cine este poetul? Și în cazul acesta întrebarea astfel pusă ar fi un potrivit răspuns, deși numai un răspuns fragmentar. Veți putea cere, ca în faldurile ascunse ale unei drame, — ale singurei drame, scrisă de un om, sau în ale celei dintâi drame a unui scriitor, — să nu rămână, tot ascuns și el, sufletul poetului? Poetul încă e un zeu: el creiază oameni. Dar îi zidește ca și Dumnezeuul nostru după chipul și asemănarea sa.

De ar fi astăzi altădată, și-ar trăi alți oameni!...

Mihai nu s'a născut într'o țară, pe care ar fi meritat-o, și nici în vremea, care l-a cerut! Adecă în vremea aceea ar fi trebuit să fie în altă țară, ori în țara aceea ar fi trebuit să fie în altă vreme. În jurul său sunt pigmei „meșteri în zăbavă“. Ce-s principii Ardealului și ai Moldovei pe lângă acest viteaz, care simte în sine un nesecat izvor de idei și de puteri? „Vultur tânăr!“ Căci zice:

„Și mi-aș uita pământul în care m'am născut,
Și-aș trece peste săbii și peste foc aș trece!“

El nu vede pe oameni și de aceea iartă tuturor și uită trecutul. Numai ce va fi să vie e al lui. În strălucirea visului său, — alungarea păgânilor din Europa, — el nu vede nici puterea ce i-se oferă și a trecut pe lângă ea cu ochii legați, ca un orb. „Săgeată din arc!“

Căile îi sunt închise. El își face drum. Ziduri de platose îi stau în față. El le sfarmă. Trădători vreau să-l piardă. El le scapă din mâni. „Un foc din cer!“ Tot înainte, înainte spre coroana de împărat.

Și Eminescu are două versuri pentru acest Mihai. „Mai departe, mai departe. Mai încet, tot mai încet“.

Pe acest om îl innăbușesc împrejurările. El moare înecat între ai săi și dușmani. O oaste, care nu luptă pentru comandant, ci pentru bani. Ce dureros răsună refrenul acesta în întreaga dramă! Vistieria goală. Păgânii, Turcii, a căror putere nu apăsese încă, vreau să facă din el o unealtă. Frații de-ai lui, Moldovenii, văd în el un strein. Pentru Nemeșii unguri, cari vreau numai mâncare, băutura bani și iobagi, el este un cioban ajuns Voevod. Și Basta, ambițiosul mercenar! Mihai însuși o știe aceasta — pentru dramă ar fi mai bine să n'o știe —

„Și știu că am dreptatea, că Dumnezeu mă n-
[deamnă,

Dar oamenii, — aceia de i-aș putea schimba,
Indeplinind minunea, ce mi-ar fi rostu 'n lume“.

Versul al doilea din aceste trei ar trebui să lipsească, ar fi mai bine pentru dramă, zic.

Rămâne o scâpare: Chezarul, împăratul, care are și bani și oaste și împarte și dreptatea. Dar cine e acest chezar? Unul, care îi primește jurământul de credință, dar nu-i trimete bani, nu-i dă nici oaste, ori când l-o dă, îi dă o oaste dușmană lui Mihai, în fruntea ei având pe cel mai mare dușman al lui, pe Basta, iar când vrea să facă dreptate, o face așa, că în loc să-i dea capul lui Basta, îl face pe acesta să-i întinză mâna spre împăcare. Și Mihai este Mihai numai cu o oaste și cu bani. Oastea e a lui Basta și banii ai Chezarului. Și numai prin ei poate trăi. Și se împacă, cu toate că zice mai târziu:

„Și știu eu singur numai cu ce dureri tăcu
În mine 'ntâia oară o patimă uriașă“

Un moment ni se arată astfel și Mihai omul. Și cine este deci împăratul? Nimic mai mult „decât un Sas mișel“, căci nu-și ține cuvântul, „pe care nu și-l calcă nici cei de altă lege, păgânii din Stambul“. Și prin o comparație, cu semnul minus pus înaintea ei, Mihai știe caracteriza mai departe și pe acest pigmeu zicând:

„Da, și câinii aceia (din Stambul) nu uită
fapta bună“.

Și din nou refrenul:

„Și cine ține punga, și soarta mea o ține“...
„Cu ce bani să se miște mulțimile 'nnarmate
Care nu cred în cela ce nu poate plăti?“

ca să înceteze cu timpul toate nedreptățile, pentru care cu drept cuvânt ne-am plâns și ne plângem, drept aceea nu ezitam a ne exprima bucuria noastră, că cel puțin față de biserică, în corespondențele oficiale și în coaterile personale guvernul actual al Maiestății Sale este mai conciliant, decât guvernul anterior.

Trebue să constatăm însă, că *această* conciliantă a guvernului nu poate să atingă întru nimic situațiunea partidului național român față de guvernul actual al țării, căci conciliantă în corespondențele oficiale și în coaterile personale nu este vre-o concesiune de natură politică pentru poporul românesc din Ungaria și Transilvania, ci este mai mult chestie de bunăvoință. E la tot cazul mai omenește să ai contrar, care respectă măcar regula bunăcuviinței, dar faptul acesta întru nimic nu poate să slăbească energia luptei partidului național român față de guvernul actual, care în esență este tot atât de dușman națiunii române, ca și guvernele anterioare. Partidul național român nu luptă pentru ca să silească guvernul la respectarea regulilor de bunăcuviință, ci luptă pentru drepturile politice ale națiunii române din Ungaria și Transilvania.

Sunt dodonice cuvintele P. S. Sale părintelui Episcop dela Arad, că „*dacă ne-am ști folosi de aceste semne ale schimbării spre bine, poate că ni s'ar ușura în multe privințe greutățile, cu cari avem să ne luptăm*“.

Cum adevărat să ne folosim de aceste semne ale schimbării spre bine? Or, cine împedecă pe Episcopi și Consistoarele lor, ca să se folosească de aceste semne spre a ușura în multe privințe greutățile, cu cari avem să ne luptăm?

Avem impresia, că P. S. Sa părintele Episcop dela Arad prin cuvintele acestea a voit să adreseze Românilor un timid apel pentru sprijinirea guvernului actual al țării. Nu tragem la indoială cât de puțin bunele intenții ale Episcopului român dela Arad, dar trebue să constatăm

faptul, că respectarea bunăcuviinței din partea guvernului față de forurile noastre bisericesti nu-l îndreptătesc pe P. S. Sa la emiterea acestui apel. Regretăm apelul acesta, care nu-și află motivarea în politica generală a guvernului față de Românii din Statul-Ungar. Regretăm apelul acesta, căci am dori să-i știm pe Episcopii noștri neamestecați în luptele politice câtă vreme dânșii sunt de convingerea, că situațiunea lor oficială și interesele bisericești lor nu le permite a se alătura cu toată bărbăția partidului național român, care singur este chemat să judece, dacă poate ori ba sprijini politicește guvernul actual ori cele viitoare.

În situațiunea politică actuală a Statului-Ungar locul tuturor Românilor de bine este în tabăra partidului național român, care trebue să-i facă guvernului actual cea mai intransigentă opoziție, nu de dragul opoziției, ci pentru că și politica guvernului actual culminează în principiul creării statului național unitar maghiar, care va să zică nimicirea etnică a neamurilor nemaghiare din țară. Nici un Episcop român nu poate sprijini această politică, cu atât mai puțin este cu cale să îndemne la asta pe alții.

Clara pacta, boni amici.

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson
D. Titt (Oxon)

— Urmare —

Curios, acest lucru se poate observa mai ales în ținuturile muntoase, unde greutățile comunicației s'ar părea c'ar trebui să reclame alte dispoziții, faptul apoi, că forțele maghiare sunt acumulate la orașe, servă de a ilustra lupta neegală pusă în cărucă celor ce vin din depărtări, cari în majoritate covârșitoare sunt tot nemaghiari. Adevărat ținuturi polyglotte, urna electorală a fost fixată pe cât se poate într'un oraș unguresc, unde alegătorii nemaghiari sunt expuși la diferite șicanări pe cari le vom descrie mai târziu.

Cercurile electorale de lângă frontieră sunt adesea tăiate în fășii lungi și înguste, cari s'ar

părea că-și bat joc de ținuta locuitorilor¹⁵⁾, aicea marginile cercului formează o linie așa de întortocheată și încalcită, cât îți reamintește de cele mai grele cimilituri chinezești din pruncie¹⁶⁾. Un cerc electoral¹⁷⁾ e împărțit în două, dintre cari partea cea mai mare e despărțită de cea mai mică, în care se află urna electorală, prin un alt cerc electoral mare; într'un altul¹⁸⁾ desparte o distanță de 60 de miluri locul de urnă de frontiera sudică a cercului.

Între astfel de împrejurări alegătorii adesea trebue să plece de acasă dimineața zilei de dinaintea alegerii, ba câte odată și mai curând, ca să ajungă la timp să-și dea votul. Cât de neînvinse au trebuit să fi fost greutățile înainte de asta cu 20 sau 29 de ani, când căife ferate nu erau așa de multe, poate ușor să-și închipuie oricine. Chiar și astăzi sunt multe cercuri, în cari trenul e de puțin sau chiar de nici un ajutor pentru alegători. Așa spre pildă, linia dreaptă dela centrul electoral Hațeg până la frontiera sudică a cercului, face 65 km. de ținut muntos, fără cale ferată. Dela Sebeșul-săsesc, distanța e numai cu 10 km. mai mică. Centrul electoral „Năsăud“, însuș la o depărtare de 20 km. de gara cea mai aproape, e la distanță de 80 km. de punctul extrem ostic al cercului. Alegătorii din multe comune din jurul Baiei mari, trebue să meargă drum de 40 km. spre nord la Duna-Keczel, în loc să voteze în orașul vecin; pe când alții, cari locuiesc spre ost de Duna-Keczel trebue să treacă dincolo de ea și să meargă distanță de multe miluri spre Dunapataj, unde nici nu este tren. Acestea sunt numai câteva pilde izolate spre a arăta, că cu toată lărgirea rețelei căilor ferate în cei din urmă 37 de ani dela împărțirea cercurilor electorale din Ungaria, clima și timpul joacă chiar și azi un rol foarte important la alegeri, din cauza distanței enorme, ce trebue s'o parcurgă mulți alegători¹⁹⁾.

De altă parte se pun toate piedecile în calea alegătorilor opoziției, mai cu seamă, când e vorba de un candidat nemaghiar. Uneori au fost dărmate poduri, sau declarate de primejdioase pentru vecturi, în ziua alegerii, numai și numai ca alegătorii opoziției să fie siliți să străbată distanțe enorme sau să-și piardă votul. Cu acelaș scop, toți caii din satele din provincie au fost puși sub controlul veterinarului, care controlă bine 'nfeles înceta în ziua ce urma alegerii.

Drumurile directe sunt rezervate de multe ori candidaților oficioși, alegătorii din opoziție fiind

¹⁵⁾ spre ex. Tecső, Huszt, Bethlen, Reghinul-săsesc, Oklánd, Ilyefalva, Orăștie, Sebeșul-săsesc, Caransebeș, Duna-Vecse, Duna-Keczel, Gyalu.

¹⁶⁾ spre ex. Fülöp Szállás, Orosháza, Szolnok, Alsó-Dubas, Beregszász, Arany-Maróth, etc.

¹⁷⁾ Torockó;

¹⁸⁾ Caransebeș.

¹⁹⁾ O hartă electorală, care să fixeze și însușirile geografice și căile ferate din țară, ar forma un comentariu prețios al acestor greutăți de comunicație.

De aceea nu are drept, când zice — deși are drept să zică așa —: „Sunt robul puterilor din ceruri“. Nu; el este robul puterilor de pe pământ, un rob al lor, care moare de foame. Cum a murit Wallenstein în Eger, mai mult de otrăvă decât de foame, treizeci și trei de ani după uciderea lui Mihai pe câmpia Turzii! Scenele în cari licărește iubirea de tată a lui Mihai, ori aceia, în care se descria petrecerea Valahilor în Viena la „Cerbul de Aur“, ori scurta întrerupere „și sufletul meu cere odată dreptul lui“, cuvinte adresate de Mihai nebunului său de curte, nu pot lumina sombrul portret al „tinărului vultur“. Vulturul nu râde și nu zâmbește.

Numai după un studiu mai amănunțit aș putea spune întru cât și în ce diferă eroul dramatic de Voevodul din istorie. În parte am arătat și în această critică. Dar că în dramă găsim spiritul timpului păstrat în mai mare măsură decât în ale altor autori, de aceasta putem fi siguri. Scriitorul este doar cel mai mare istoric al nostru. S'a și dovedit în cele zise de noi până acum referitor la Mihai. Și nu numai Mihai ci și celelalte persoane vorbesc cum ar fi vorbit acum 300 de ani. Anahronisme deci, lucruri ori idei, cari nu s'ar potrivi cu secolul al XVI-lea nu-s în dramă. Însă autorul, deși istoric, nu a păstrat toate adevărurile istorice. Dar dacă le-ar fi păstrat, ar fi rămas numai istoric. Astfel amintim de pildă pe Vlădica Ion și pe bătrânul țaran, ardelean, cari îi cer lui Mihai să dezrobească pe Români. Asemenea: nici Cazacii, nici Voevodul Chievlui, nici boierii Moldovei nu l-au chemat

pe Mihai. Însuș dl Iorga zice în istoria sa, ediția II-a pag. 202: „Mihai intră în înțelegere cu Săcuii, cu Cazacii, cu Voevodul din Chiev și plănui (el Mihai!) un mare atac etc.“

În dramă se găsesc des fraze, cari stau prin concizia stilului și bogăția ideilor, alături de cugetările, de aforizmele aceluiaș scriitor. Figuri de stil nouă, neașteptate în frumsețea lor, împodobesc limba. Iar ca formă, dl Iorga a ales versul, pe care însă l-a lipsit de rimă. E mai bine așa, decât dacă i-ar fi păstrat rima. Dar versul alexandrin — este poate mai ușor de mănuit, — nu-i cel mai potrivit vers pentru o dramă. Și credem că ea ar fi câștigat numai în frumsețe, dacă ar fi fost scrisă în endecasilabi.

Păcat, că dl Iorga fuge de poezie! O părere individuală!

Câteva fragmente ca ilustrare. Act I. scena 4. Mihai:

„Senin! Și ce furtună se 'naltă despre zare,
Și fulgere ca săbii văzduhul îl străbat,
Și-apusul lasă sânge de răni nelecuite,
Și ziua pierde iute de groază, și 'ntunerec
Se lasă spre-a ascunde cumplită vreme ce vin.
De-ar fi la capăt lumea cea nouă! Da, va fi“...

Act. III, scena 1. Mihai:

„Omu-a murit de mult:
De-aceea nu mi-i frică de moartea cealaltă.
Din ceasul hotărârei, ce-atât am zăbovit,
Eu sunt o datorie, un semn viu, o chemare,
Și te-am uitat pe tine,“ cum însumi m'am uitat,

*) Pe doamna Stanca.

Și l-aș uita pe-acesta,**) lumina vieții mele,
Și mi-aș uita pământul, în care m'am născut,
Și-aș trece peste săbii și peste foc aș trece“.

Act. IV, scena 1. Niary:

„Vodă? Valahul? Domnul căzut? Eu aș greși
De-aș spune, că în luptă căta sălbatec moartea.
De pe-un deal el toate privise, îndreptând;
Apoi, când se clătiră Cazaci, Poloni și Unguri,
Când cetele sfârmate pe fugă s'au pornit,
S'a coborât și dânsul de sus de pe 'nălțime.
Mergera ca o săgeată din arc, un foc din cer,
Părea, că nu mai vede în calea lui nimica
Din ceace primejdii și dușmani noi numim.
Eu l-am privit atunceea în ochii cei adânci,
Și n'am găsit nici ură, nici patimă într'înșii:
Părea, că peste toată mulțimea el zăria
Ceva, care vederea umane se ascunde:
Era ca'n vis, mai mare, mai sigur ca oricând
Și-n calea lui oștenii se desfăceau ca neguri,
Când razele de soare ajung asupra lor,
Și, străbătând întregă puterea dușmănească,
Făr' a lovi cu fierul măcar un singur om,
El s'a oprit la Murăș, la crucea părăsită,
Și 'ngenunchind acolo, pe când uimiți cătam,
Și n'am fi fost în stare de dânsul să ne-atingem,
El s'a rugat cu lacrimi îndelungat și-adânc,
Și 'mpiutenindu-și calul cel alb, intră în valuri
Și valurile înseși în cale-i se fereau,
Pân' a pierit în focul apusului de soare.
(Se face tăcere. Apoi consilierii își fac cruce).

7/20 Aprilie 1911.

**) Finu-său Petrașcu.

B. B.

siliți să facă ocoliri lungi pe drumuri laterale rele. Și chiar și când alegătorii de departe au ajuns la destinație, chinurile lor încă n'au încetat. E o apucătură foarte obicinuită de a face, ca câte un grup întreg de alegători să aștepte toată ziua afară de sat, în timp ploios sau friguros, nădăjduind, că acest tratament va răi șirurile aceluia sau îi va îndupleca pe alegători să-și tradeze credința.

În Panciova, an. 1875, alegătorii nemaghiari au fost lăsați să aștepte 2 zile întregi sub cerul liber în ghiță și zăpadă, înainte de a-le permite să vină la urnă.²⁰⁾

În Baia de Criș (Körösbánya) în 1905, alegătorii români au trebuit să aștepte 2 zile afară de oraș, înainte de ce li s'ar fi îngăduit să voteze. Până când alegătorii partidei rivale în chip ostentativ is ospătați în văzul tuturor și umpluți cu beutură și bani. Dacă alegătorii opoziției necălățiți, poate, că într'un târziu să fie admiși la masă, dar numai spre a fi supuși la și mai mari șicanări.

Dar câteodată un cordon de trupe și jandarmi închide orice cale spre oraș, până când președintele alegerii încheie votarea. Și dacă între astfel de împrejurări, țărani înfuriați, cari au trebuit să vină miluri întregi, ca să poată vota, sunt destul de nesocotiți să se opună, glonțul e folosit cu multă generozitate și urmează scene înfrigorătoare de vărsare de sânge.

La alegerile din 1896, au fost omorite 32 de persoane și rănite peste 70; și cu toate, că numărul morților cu această ocazie a fost excepțional de mare, totuși intervenția militară pururea își reclamă partea de jertfe²¹⁾ (Vezi Appendice XXXIII).

Alegerile din 1910 au avut 12 victime, pe lângă alți 5 țărani români omorâți de jandarmi în satul Mărgineni, de lângă frontiera Transilvaniei (vezi p. 75).

La fiecare alegere generală, autoritățile maghiare folosesc pentru menținerea ordinii la votare trupele armatei comune; regimentele staționate în Ungaria sunt socotite de nesuficiente și nouă batalioane din Galiția și Styria inundează țara.²²⁾ La câte-o alegere într'un cerc român s'au slovac, nu e lucru de loc extraordinar ca autoritățile să trimită 1500 militari și 100 jandarmi pentru un singur cerc, ca să fină ordinea²³⁾; și presa ma-

ghiară e plină de știri de terorism exerciat între astfel de împrejurări de agitații nemaghiari!

Pe când în realitate, departe de a fi în stare să terorizeze, deabia pot să se miște liber fără autorizarea autorităților, cari eludează publice legea. La alegerile din 1910 au fost eclipsate toate mizeriile de până atunci. Trupele au fost angajate în 380 de cercuri electorale din cele 413 câte sunt în Ungaria; și ca răspuns la critica aspră a unei astfel de purcederi, guvernul ungar publică în 15 Iunie o constatare oficioasă, enunțând că numărarea trupelor folosite, făcută de presă, a fost din cale afară exagerată, admițând în același timp că „numai” 194 de batalioane de infanterie și 114 escadroane de cavalerie au fost recrutate. Cu alte cuvinte, guvernul a recunoscut ceea ce echivalează cu o mobilizare parțială a armatei comune. Când se recere peste 173.000 de soldați²⁴⁾, ca să susțină ordinea în ziua alegerii, putem presupune cu toată siguranța, că se întâmplă ceva neobișnuit și că lucrurile nu merg chiar bine chiar și în țara cea mai fericită. Până acuma guvernul ungar a putut folosi miliție pentru scopuri de corupție electorală, neimpedecată; dar Reichsrathul austriac a dovedit, că nu e aplicat să se supună la înfinit abuzului ce se face cu splendida instituție a armatei comune. Știrea că contele Khuen-Hédervary a folosit regimente austriace pentru a împedea pe alegătorii Slovaci dela vot a stârnit mare indignare în cercurile parlamentare din Viena, și a format obiect de discuție vie (8 Iunie, 1910), în care toate partidele și rasele se uniră într'un singur glas, să condamne mijloacele de volnicie ungurească ca nevrednice de o țară, care pretinde să trăiască în Europa.

Astfel că e nădejde bună, că pe viitor opinia publică austriacă se va afirma de cu vreme, și va inzista ca guvernul ungar, — deși nu va fi eventual în stare, să conducă o alegere pe bază de principii apusene, — cel puțin să fie lăsat să se razime numai pe resursele sale pentru apărarea unui sistem corupt și învechit.

Organizarea satelor noastre

D. Oct. C. Taslăuanu ne cere publicarea acestui articol apărut în numărul din urmă al revistei „Luceafărul”. Satisfacem bucurios cererea, căci ideile desășurate în acest articol, le aprobăm și noi. Mai mult. Constatăm, că ziarul „Românul” a insistat și din partea sa cu cea mai mare căldură pentru urgenta organizare economică și culturală a poporului românesc. Ocazional vom reveni.

Dacă vrem să ducem la izbândă sigură lupta pentru drepturile de existență națională a poporului nostru, atunci trebuie să ne dăm înainte de toate seama, că nici o luptă nu se poate câștiga fără o disciplină severă și fără o organizație temeinică. Simțim adeseori, că munca noastră nu este unitară, că lucrăm răzlețiți și, că sforțările mari ce le facem nu aduc roadele dorite. În cursul vremii mulți au și constatat, că pricina întârzierii noastre încete e lipsa de organizație.

De mai multorii s'a accentuat necesitatea unei organizații naționale, s'au făcut chiar și încercări de organizații naționale, dar n'au avut nici un rezultat, fiindcă erau numai pe hârtie și fiind că n'au fost puse pe temelii durabile. Dorința „hai să ne organizăm” într'o vreme era ridiculă și se făceau multe glume pe socoteala protocoalelor politice, pe baza cărora la întrunirile partidului nostru național se constata sărbătorește: „mă rog, suntem organizați”. În realitate organizația ne a lipsit și ne lipsește și astăzi. Iar fără de aceasta, e cu neputință lupta și izbânda națională. Un neam neorganizat e ca o frunză, bătută de vânturi în toate părțile la voia întâmplării, e ca o barcă pe valurile mării. Fără a avea o organizație, nu vom putea niciodată să desășurăm o activitate sistematică și unitară după

²⁴⁾ Socotesc de batalion 600 oameni (115.400) și de escadron 500 de oameni (57.000) fiind cu considerare la absenții, etc. în timp de pace.

un plan bine determinat de conducători. Dacă în gospodăria individului singuratic se cere să fie rânduială, cu atât mai mult se cere aceasta în gospodăria națională. Altfel ne vom fărâma în existențe egoiste și vom fi incapabili a opune puterii de disolvare, ce ne amenință o rezistență întemeiată pe o conștiință națională și pe comunitatea de interese a neamului nostru întreg. Suntem chiar convinși, că un popor neorganizat în viitor e cu neputință să-și păstreze naționalitatea.

Organizația e deci o problemă de viață pentru poporul nostru și nădăjduesc, că atât bătrânii cât și tinerii se vor însufleși deopotrivă pentru realizarea ei. Mai ales generația tină, care doare să lucreze mai intensiv și mai sistematic și care vrea să îndrepte greșelile din trecut, cred, că nu-și poate găsi un mai larg și mai greu teren de activitate decât acesta. Dacă va fi în stare să întrupeze cel puțin începutul unei organizații, va putea fi mulțumită, căci a reușit să rezolve problema cardinală a existenței naționale a poporului nostru.

Opera de organizare trebuie începută la sate, căci înflorirea și întărirea satelor e garanția viitorului nostru. Știm, că țărani trăiesc și astăzi, în multe părți, aceeași viață patriarhală, ca acum câteva sute de ani, că orbescă în cel mai rușinos întunec și, că sunt cu desăvârșire desorientați asupra rostului lor în lume. Aceste stări triste nu le putem înlătura, decât trezind în țărani conștiința, că fac parte dintr'un neam cu aspirații în viitor și cu drepturi la o existență națională, independentă de mila mai marilor. Și numai o organizație le poate da această conștiință.

Organizarea satelor noastre trebuie făcută prin societăți culturale și prin însoțiri economice, cari să fie conduse sistematic de câte o centrală după un plan de mai înainte stabilit. Din aceste două va rezulta dela sine și organizația politică, care, după părerea mea, fără organizația culturală, dar mai ales cea economică e o imposibilitate.

Baza întregii organizații a poporului va fi cea economică, cu care mă voi ocupa pe larg încurând în legătură cu donația d-lui Stroescu făcută Asociațiunii. Intruparea acestei organizații va întâmpina, însă, mai multe greutăți, dintre cele mai mari sunt: pe deoparte conservatismul retrograd al țărânimii, pe de altă parte interesele angajate ale unei bune părți a cărturărimii. Dar piedecile nu sunt așa de grele ca prin o stăruitoare propagandă și prin muncă continuă să nu poată fi înlăturate.

Organizării economice va trebui să-i premeargă organizarea culturală, care e mai ușor de realizat, fiindcă avem Asociațiunea, în cadrele căreia în câțiva ani putem organiza toate satele locuite de Români și în sânul căreia există și astăzi un început de organizație, care trebuie numai desăvârșit.

Dela 1907, decând mă preocupă foarte intensiv această problemă și a cărei necesitate și importanță am accentuat-o în repețite rânduri, m'am gândit mult și am studiat și mai mult cum s'ar putea face un început serios.

În raportul comitetului central către adunarea generală a Asociațiunii, ținută în Șimleu, la 1908, am încercat să fixez problemele culturale ale acestei instituții, pe cari le-am motivat mai pe larg într'un articol apărut în această revistă, intitulat „Problemele Asociațiunii”¹⁾ Atunci m'am gândit la posibilitatea unei organizații culturale a țărânimii în cadrele Asociațiunii. Călăuzit de acest gând am lucrat un plan amănunțit pentru a face mai întâiu pe țărani membri ai Asociațiunii.

Prin „Biblioteca populară”, pornită la începutul acestui an, instituția noastră culturală a și reușit să înscrie până acum aproape zece mii de țărani ca membri ajutători și înscrierile continuă zi de zi, așa că până la sfârșitul anului

¹⁾ Vezi „Luceafărul”, 1908, p. 407 și volumul meu: „Informații literare și culturale”, p. 140.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sucs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

e nădejde, că Asociațiunea va avea la vreo cincisprezece mii de membri ajutători. E de prisos să mai spun că această faptă a Asociațiunii e cea mai importantă din câte a săvârșit și care îi încunună cu cinste activitatea de 50 de ani, pe care o va serba la viitoarea adunare generală din Blaj.

Dupăce am reușit să grupăm țărănimea în cadrele Asociațiunii, nu ne rămâne decât să mergem cu un pas mai departe: să o organizăm. Această organizare până acum era cu neputință, fiindcă între țărani și instituția noastră culturală nu erau legături mai strânse. Adunările cercuale și prelegerile populare ale despărțămintelor nu erau deajuns, ca să convingă țărănimea, că există un așezământ care se interesează de soarta ei și prin urmare era cu neputință a trezi în sufletul ei conștiința unei încheșări culturale. Acum când țărani știu de numele acestui așezământ și încep să-i cunoască ținta ce urmărește, ni-se impune dela sine organizarea satelor. Astăzi când în cele mai multe sate avem zeci și sute de membri ajutători ai Asociațiunii, cărturarii conducători ai satelor, preoții, învățătorii etc., n'au decât să înființeze, conform statutelor Asociațiunii, așa numitele agenturi. Aceste agenturi trebuie să fie, însă, adevărate reuniuni culturale țărănești, cari să țină toamna și iarna în fiecare săptămână, iar primăvara și vara în fiecare lună câte-o întrunire, cu ocazia căreia preoții, învățătorii și alți cărturari să aranjeze așa numitele șezători culturale. Pentru a deda pe țărani cu asemenea întruniri cărturarii la început trebuie să fie foarte dibaci; trebuie să caute a atrage poporul prin lecturi interesante și prin producțiuni distractive și numai încetul cu încetul să-l obișnuiască a se ocupa și cu chestiuni serioase. În aceste reuniuni culturale țărănești, preoțimea și învățătorimea își poate plasa deocamdată aproape toată activitatea extraoficială, de care a început să se vorbească în vremea din urmă și la noi.

Adunările cercuale ale despărțămintelor în viitor vor trebui să fie adunări de țărani, în cari aceștia își vor spune dorințele și vor discuta nevoile ce-i preocupă. Ca aceste adunări cercuale să-și ajungă scopul nu vor putea cuprinde mai mult de 20—25 de comune, de aceea am și stăruit până acum ca din despărțămintele cu prea multe comune, să se înființeze despărțăminte nouă. În viitor despărțămintele dintr'un ținut vor ține în fiecare an adunări generale extraordinare sub conducerea câte unui membru al comitetului central al Asociațiunii, căci adunările generale ordinare de până acum nu sunt suficiente pentru a trezi o mișcare culturală intensă, continuă și unitară.

Reuniunile culturale vor avea chemarea să pregătească țărănimea și pentru organizarea economică. Cărturarii cu ocazia întrunirilor vor explica poporului însemnătatea însoțirilor și vor arăta toate avantajele lor materiale. Și încetul cu încetul țărani obișnușiți a se apropia unii de alții și a lucra în comun, vor iniția ei singuri cele mai multe întreprinderi cooperative. Această organizație economică va fi, cum am spus, baza întregii activități pentru o nouă renaștere națională a poporului nostru în viitor.

Deocamdată numai indic posibilitatea unei organizări a satelor noastre. În curând o vom prezenta însă publicului nostru în cele mai mici amănunte. Într-o ședință viitoare a comitetului central al Asociațiunii vom prezenta un proiect de regulament privitor la înființarea agenturilor și o instrucție specială în care vom arăta întreg programul de lucru al agenturilor și al despărțămintelor. Dar și până atunci preoții și învățătorii au datoria a înființa agenturi în toate satele în cari se găsesc cel puțin patru membri ai Asociațiunii. Aceste agenturi, dezvoltându-se, vor putea să-și clădească o casă culturală, în care să se așeze biblioteca populară și în care să țină toate întrunirile și toate petrecerile din sat. Această casă culturală va fi căminul viitoarei organizații economice.

Iată în liniamente generale planul unei organizări culturale a statelor noastre, care se poate realiza în 2—3 ani în cele mai multe părți.

Generația de astăzi, care e nemulțumită cu ceea ce s'a făcut până acum, are deci un larg teren de activitate. Nu-i trebuie decât dragoste și stăruință la lucru. Și pentru înfăptuirea acestei organizări nădăjduim, că vor da Asociațiunii mână de a-

jutor toți factorii vieții noastre naționale, biserica, școala, băncile, etc.

Chem, deci, la lucru pe toți oamenii de bine!

Octav. C. Tăslănanu.

Cuvântarea de deschidere a sinodului din Caransebeș

P. S. Sa D. Episcop diecezan dr. E. Miron Cristea, a deschis ședințele sinodului din Caransebeș prin următoarea cuvântare:

*Onoraților Domni Deputați!
Hristos a înviat!*

Simțesc în sufletul meu o deosebită bucurie, văzându-vă din nou întruniți în sesiune ordinară a sinodului eparhial, căci în aceste zile grele — când întâmpinăm pretinderea piedeci mari la promovarea intereselor bisericești, culturale și economice ale eparhiei noastre — însăș prezența d-voastră ne este o încurajare; iară sfaturile d-voastră o bună călăuză în drumul, ce ne stă înainte.

Munca cărmuirii bisericești, a consistorului diecezan, din un nou period expirat, vi-să va prezinta spre binevoitoare examinare. Și — fiindcă o mare parte din activitatea acestui period s'a dezvoltat sub conducerea Noastră, și deci o cunoaștem, — cu deplină liniște putem accentua, că în multe direcțiuni s'a dezvoltat o activitate multumitoare, mai ales dacă suntem cu considerare la măsura puterilor, de cari dispunem, și la împrejurările grele, în cari trăim. Ici-colea au și început a încolți rezultatele acestei munci și avem nădejdea, că aceste rezultate se vor desvolta tot mai mult.

Cu toate acestea mai există terene și afaceri, cari reclamă o muncă încordată, pentru de a le aduce în curs deplin normal; dară — considerând prea modestele mijloace, ce ne stau la dispoziție, și numărul relativ mic al muncitorilor, ce-i avem, în proporție cu alte biserici și alte corporațiuni — îmbunătățirile așteptate numai succesive și cu încetul le vom putea introduce, nu precum am voi, ci precum vom putea.

Dreptaceea nu mă îndoiesc, că — apreciind și d-voastră acest fapt — veți fi totdeauna cu deplină bunăvoință și obiectivitate la cererea lucrărilor și la darea indigitațiilor de lipsă pentru viitor.

Indeosebi ținem să scoatem la iveală din șirul lucrărilor îndeplinite, că am preferit a da specială atențiune *cauzelor școlare*, nu numai pentru că erau cele mai neglijate, ci și pentru că cu începutul anului școlar curent a intrat în vigoare noua lege școlară; și deci — spre a nu expune pericolului de a fi închise multe din școlarele noastre confesionale — a trebuit să ne înțelegem toate puterile posibile, pentru de a aduce cât mai multe școli în stare corespunzătoare, atât în ce privește clădirile și înzestrarea lor, cât și învățământul. Am dat un șir întreg de circulare, instrucții și ordine; am emis comisari la fața locului, ori am citat aici organele parohiale, spre a le îndemna și încuraja întru susținerea școlărilor bisericești noastre.

Astfel în timp relativ destul de scurt am inițiat facerea preparativelor pentru adaptarea radicală sau zidirea din nou a școlărilor în peste 60 comune bisericești. În unele locuri clădirile s'au terminat și predat destinațiunii, în altele lucrările sunt acum în curgere. Spre a ușura sarcina poporului, am votat și noi din noul fond eparhial până acum câteva zeci de mii ajutoare comunelor mai sărace, și — dacă în unele parohii începerea zidirilor întârzie — cauza este, că deoparte unele organe parohiale nu desvoaltă destul zel întru salvarea așezămintelor bisericești, dela care trăiesc; iară de altă parte în unele parohii din sărăcie încă nu s'au putut asigura speșele recerute.

Lipsa mare de învățători cvalificați deasemenea este o piedecă însemnată în mersul normal al învățământului din eparhie.

Deasemenea vă atrag luarea aminte asupra raportului pentru înființarea unui „fond de penziune“ al eparhiei, care deoparte să satisfacă cerințelor umanitare reclamate de clerul nostru pastoral, iar de altă parte să nu lipsiască de minimul existenței nici pe membrii consistorului

și pe oficialii așezămintelor bisericești, ajunși la neputință.

Cauza a fost cu temei studiată de o anchetă specială și de plenul conzistorial și desbătută în trei ședințe lungi. Acceptând și Ven. Sinod principiile statorite pentru crearea unui fond unitar și momentele principale din proiectul de statute elaborat de Noi, avem nădejdea întemeiată pe experiențele noastre de fost referent al „fondului de penziune“ din arhidieceza transilvană, că facem un lucru bun și *mulțumitor pentru toți*; iară — purcezând cu energie la exploatarea tuturor izvoarelor de venit — instituțiunea proiectată poate deveni una din cele mai puternice din eparhia întreagă.

Multe griji ne cauzează *deficitul* însemnat dela fondul general, care să susține statornic cu toate restricțiunile, ce ni-le impunem. Cu izvoarele din centru nu vom putea restabili echilibrul dorit; de aceea emit ideea, cu care vă rog a vă ocupa ca temeinici cunoscători ai tuturor (inuturilor) episcopiei noastre: Nu cumva s'ar putea crea mijloacele de lipsă din *o mică dare eparhială* după numărul familiilor, ce aparțin bisericii noastre, care să ne acopere năcazurile și până când ar veni și guvernul țării noastre în ajutor cu o sumă corespunzătoare trebuințelor, cum ajută și alte confesiuni din patrie

Nu va fi de prisos să amintesc dela acest loc, că și câțiva preoți ai eparhiei noastre au crezut a face un serviciu bisericii noastre ierarhice și lor, când se întrunesc în așa numite „colegii preoțești“, fără știrea și incuviințarea prealabilă a arhierului și a superiorității bisericești, spre a face preparativele pentru o *organizare* încă nelămurită a *întregului cler din mitropolie*.

Fără a prejudeca hotărârile forurilor mitropolitane competente în asemenea chestiuni, trebuie să precizăm din bună vreme părerea Noastră în aceasta privință. Anume: Ca orice organizație omenească, așa și organizația de azi a bisericii noastre ortodoxe române din provincia mitropolitană, nu poate avea pretenția a fi pentru toate timpurile o *organizație desăvârșită*, care să nu mai aibă lipsă de vr'o amplificare. Deci poate veni vremea, când împrejurările să ceară și totodată să și admită desvoltarea unor noi ramuri în arborele organismului de azi al bisericii noastre.

Dară o *organizare exclusiv clericală cu atribuțiuni administrative*, cum transpiră din unii articoli scriși de clerici, cari agită organizarea preoților — după părerea Noastră — o *finem de absolut exclusivă, întrucât biserica noastră se poate conduce și administra numai în cadrele legale ale organizației Marelui Andrei, căreia nu se poate pune altă temelie, decât peatra cea din capul unghiului, pusă de Șaguna cu „statutul organic“.*

În cadrele acestei organizări, fiecare element, ce constituie biserica cea vie, fie cleric, fie mirean, poate lua parte la conducerea afacerilor, la îndreptarea scăderilor inerente oricărei lucrări și organizații omenești, și la promovarea intereselor obștești, în măsura, în care își știe desvolta și validita adevărata valoare sufletească, de care dispune.

Colecta pentru întemeierea unui nou fond eparhial și în deosebi pentru zidirea unui seminar episcopesc s'a inițiat prin pastorală-apel, emisă sub No. 1263/1911. Începutul contribuțiilor e mult promișor; și — dacă organele bisericești își vor face *toate* datorința și astfel insuflețirea se va generaliza — rezultatul va trebui să fie cât de frumos.

Cu acestea deschid sinodul.

Dr. STEFAN TĂMAȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Sosi
dapesta
cisc Ferd
politice și
a făcut m
mentată.

Se c
racter pol
militar s'a
petrecerea
unguri re
rului tron

În c
tenitorul
să zădărn
nul Biene
la Viena.
bazată.

Con
sârbesc L
biserice
prilejul a
reforma s
teamă, că
va putea
câtă con
rea prepa
unui gim
guresc
gresului.

Par
în faptul
litică de
Dre
gresului,
n. o con
atitudine
bui să o

Di
parlamen
englezi s
din lume
poartă în
de arme
s'a porn
sală.

Ast
ționi, un
carea că
vința în
rile secre
tru Dillo
Și
asemenea
cu scop
despre a
rilor en
Na
așa și c
turor că
precaut,
numai c
Ră

Si
Mexico
știtoare.

Gu
critică
interven
mijlocit
presiden
format
toarce s
cele ma

Ac
alarmar
critică
Mexico
aceasta

M
Furni

Sosirea moștenitorului de tron la Budapesta Azi la amiazi moștenitorul de tron Francisc Ferdinand a sosit la Budapesta. În cercurile politice și guvernamentale sosirea lui, neașteptată, a făcut mare surprindere și este foarte mult comentată.

Se crede, că vizita înaltului oaspe are caracter politic, de oarece în jurul codului penal militar s'au ivit astfel de probleme politice, încât petrecerea M. Sale a împăratului între politicienii unguri reclamă și prezența A. Sale a moștenitorului tronului.

În cercurile opoziționale se crede, că moștenitorul tronului încă în momentul ultim voește să zădărnicească primirea acordului dintre baronul Bienerth și contele Khuen Hédervary făcut la Viena. Combinațiunea aceasta însă pare nebazată.

*

Congresul bisericii sârbești. Patriarhul sârbesc Lucian Bogdanovici a convocat congresul bisericii pe ziua de 15 Maiu n. la Carloviț. Cu prilejul acesta congresul ar trebui să se ocupe cu reforma statutelor referitoare la autonomie, dar e teamă, că între împrejurările actuale congresul nu va putea satisface îndatoririi sale. În sesiunea trecută congresul a hotărât închiderea, adică sistarea preparandiei de fete din Carloviț și înființarea unui gimnaziu real la Corenița, însă guvernul unguresc n'a aprobat această hotărâre a congresului.

Partidul autonom sârbesc din Croația vede în faptul acesta al guvernului o tendință de politică de partid.

Dreptaceea, încă înainte de întrunirea congresului, partidul va ținea probabil, la 12 Maiu n. o conferință în Zagreb, în care se va stabili atitudinea ce, fiind partidul în majoritate, va trebui să o ia la congres.

*

Din parlamentul englez. În actuala sesiune parlamentară nu este aproape zi, în care miniștrii englezi să nu fie interpelați asupra evenimentelor din lumea mare. Aceasta dovedește cât interes se poartă în Anglia și pentru cea mai mică mișcare de arme în acelaș timp, când în toată Anglia s'a pornit o vie mișcare pentru pacea universală.

Astfel deputatul Dillon face două interpelațiuni, una în afacerea concesiunilor pentru edificarea căilor ferate din Persia, iar a doua în privința intrării trupelor franceze în Fez. Răspunsurile secretarului Sir Grey sunt mulțumitoare pentru Dillon.

Și din partea altor deputați se adresează de asemenea întrebări tot referitoare la stările din Maroc cu scopul, ca să stoaică amănunte dela Grey despre acțiunea diplomatică, ce a premers măsurilor energice luate de Franța.

Natural răspunsul lui Grey ca întotdeauna, așa și de astădată e ticluit după calapodul tuturor răspunsurilor diplomatice, în mod vag și precaut, care nici când nu-ți dă fapte, ci te lasă numai cu deducțiunile.

Răspunsurile lui au fost luate la cunoștință.

*

Situația din Mexico. Asupra stărilor din Mexico se lătiră în timpul din urmă știri liniștitoare.

Guvernul din Mexico ajunsese într-o stare critică și de impas, din care l-a scos numai intervenția Statelor-Unite. Președintele Taft a mijlocit negocierile de pace între insurgenți și președintele Diaz, care în cele din urmă și-a format un guvern. Lucrurile începură a se întoarce spre bine și tratativele urmau înainte sub cele mai bune auspicii.

Acum însă se răspândesc din nou știri alarmante, cari ne vorbesc de o situație și mai critică ca mai înainte. E vorba, că capitala din Mexico e încunjurată de rebeli și nu peste mult aceasta va trebui să se predea.

Schimbarea aceasta neașteptată a situației se explică din faptul, că insurgenții nu sunt mulțumiți cu condițiunile acceptate de capii lor și luptă mai departe pe răspunderea lor proprie. Situația a devenit mai critică și de aceea, că acum insurgenții au pătruns până în centrul statului, pe când mai înainte luptele se dădeau mai mult în apropierea granițelor. Chiar aceasta împrejurare a servit Statelor-Unite mai mult de pretext, ca să întrevină. Că rebelii au ajuns să asedieze chiar capitala se mai poate explica și în felul, că în sudul Mexicoului s'a pornit o nouă răscoală și mai îndârjită, care a raportat până în prezent mai multe succese. Cum vedem toate acestea sunt numai deducțiuni, cari sunt urmările nesiguranței și lipsei de știri pozitive dela fața locului.

Ori cum însă, după zierele americane, răscoala este departe de a se potoli și probabil va fi din nou lipsă de intervenția Statelor-Unite.

*

Congresul internațional al presei. Congresul internațional al presei a fost hotărât să-și țină anul acesta ședința în Roma din prilejul serbărilor jubilarie din anul acesta. În privința prezidării acestui congres s'a ivit un incident penibil în timpul din urmă. Era adică vorba, ca preșident să fie deputatul Barzilai, președintele sindicatului presei italiene. La prima ședință va azista și regele.

Barzilai însă e republican și nu vrea să țină cuvântul de deschidere, în care ar trebui să salute pe regele.

Prin aceasta ar jigni sentimentele amicilor săi republicani și de aceea probabil va demisiona, nevoind să rostească cuvântarea de deschidere.

*

Revoluția din Maroc. Majorul Bremond a intrat la 26 Aprilie cu trupele sale în orașul Fez. Trupele au intrat în cea mai deplină ordine, cu toate că lupta cu rebelii a durat patru zile. Trupele franceze au rămas învingătoare pe toată linia. Rebelii însă se țin și acum. Pierderea trupelor franceze se ridică la 30 morți, pe partea rebelilor însă ea este cu mult mai mare. Cu intrarea trupelor în oraș s'a restabilit îndată ordinea așa, că Europenii aflători în oraș nu mai au nici un motiv să se depărteze din oraș. Chiar și rebelii încep a se liniști, ce se poate mai bine judeca de acolo, că aproape toți au rupt apelurile împărțite între dânșii, în cari se cerea, ca Muley Zin să fie proclamat de sultan. S'a pornit chiar o mișcare în sânul lor, să se trimită o deputație la Sultan, care să ceară grațierea lor. Aceasta din motivul, că fiind timpul aproape de secerii rebelii se tem, că le vor fi nimicite sămânăturile prin foc.

În ajutorul trupelor franceze a pornit din regiunea Debdu 2500 soldați nefiind în părțile acelea nici o tulburare.

Diplomația străină, care la început a privit cu atâta neîncredere acțiunea Franței, începe a se convinge tot mai mult despre corectitatea ei. Astfel zierele semifioicioase germane scriu acum cu mult mai conciliant. După aceste ziere între Germania și Austro-Ungaria s'a ajuns la o înțelegere în privința ținutei ce vor observa față de Franța. Asemenea și Spania, care este de aproape interesată în cauză, nu mai vede cu ochi neîncredzători activitatea Franței. E drept, că o mare parte a presei agită mult, dar cu atât mai liniștitoare sunt declarațiile ministrului președinte Canalejas, care condamnă peste tot acest ton al presei spaniole.

După dânsul Franța purcede numai conform cuprinsului pactului dela Algeciras, care îi dă tot dreptul să facă ordine în Maroc.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 5 Maiu.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează **Albert Berzeviczy**.

După verificarea protocolului ședinței trecute **președintele** anunță Camerei **moartea ministrului Carol Hieronymi**.

Președintele: Adânc mișcat aduc la cunoștința on. Camere (Deputații din dreapta și din centru se ridică în picioare) moartea colegului, a ministrului de comerț **Carol Hieronymi**.

Ludovic Láng: Se cuvine doară ca cu prilejul anunțării morții unui coleg să ne ridicăm în picioare. (Sgomot. S'auzim! S'auzim!).

Președintele: Moartea lui nu a urmat pe neașteptate, deoarece de mai multe săptămâni țara întreagă aștepta cu îngrijorare știrile despre starea bolnavului. Dar sunt pierderi mai mari, încât ele nu pot să pregătească oare-care îngrijorare pentru urmarea lor. Sufletul ni-se revoltă iar mintea ne stă în loc la cazul acesta de moarte grabnică.

Inzestrat cu o minte luminată, care cu o capacitate uimitoare a știut să primească, să conserve, să prelucreze și să valideze comorile cele mai bogate și mai extinse ale cunoștințelor. Numai acum câteva zile ne-am năzuit să-l consolăm pentru pierderea fiicei sale și iată, azi inima noastră de patrioți bate cu durere pentru pierderea ce rezultă pentru țară prin moartea lui. Sunt convins, că în această Cameră, al cărei cel mai vechiu și mai activ membru era, unde tovarășii și contrarii politici ascultau cu aceeaș atențiune și recunoștință înțeleptele lui expuneri, îmi implinesc o datorie când propun, că în protocolul ședinței de azi să se înregistreze moartea ministrului Carol Hieronymi și mult cercatei văduve să îi exprimăm condolență. (Aprobări generale.)

Totodată propun, ca în semn de doliu Camera să-și suspende ședința iar ordinea de zi să se desbată în ședința de mâine, care se va ținea la orele 10 a. m. (Aprobări generale.)

Propun, ca pe mormântul lui Camera să depună o cunună, iar la înmormântare să luăm parte în corpore. (Aprobări generale.)

Contele **Khuen-Hédervary** (ministru-președinte): Onorată Cameră. (S'auzim, s'auzim!) Moartea ministrului C Hieronymi afară de întristata familie a atins și pe soții săi, pe ministrul, al cărui membru credincios și activ a fost. Când dau expresie simțământului de durere constat, că țara și deosebit parlamentul și partidul al cărui membru era, pierde pe membrul cel mai deștept, cel mai activ și mai conștiințios al Camerei. (Așa-i! în dreapta.)

Dând expresie sinceră acestor simțăminte totodată depun înaintea d-voastre prinusul de recunoștință și mulțumită al guvernului și partidului din care a făcut parte. Din parte-mi primesc propunerea președintelui, cu adausul, că On. Cameră să hotărască, ca înmormântarea defunctului să se facă pe speșele țării. (Aprobări generale.)

Cont. **Albert Apponyi**. În numele partidului din care fac parte declar, că primim atât propunerea președintelui Camerei, cât și a d-lui prim-ministru.

Coloman Széll: Din tinerețele lui Hieronymi i-a cunoscut capacitatea. Moartea lui îl atinge nespus de dureros.

Ferdinand Juriga (naționalist slovac): În defunctul vedem întrupată știința și sârguința. Nu s'a născut din părinți cu rang înalt, ci el singur s'a ridicat aci. Primește atât propunerea președintelui Camerei, cât și a prim-ministrului.

Ioan Szabó (part. econ.): Primește amândouă propunerile.

Președintele declară primite amândouă propunerile.

Cel mai ieftin și avantajos izvor de procurat haine gata pentru bărbați și copii. — Recomandă în deosebi specialele sale soiuri de paltoane și peptare pentru preoți.

Asortiment extraordinar de bogat în tot felul de îmbrăcăminte moderne, paltoane, pardesiuri etc. pentru bărbați și copii.

— N-rul telefonului pentru comitat și oraș 534. —

Mare magazin de haine a lui

Moskovitz Zsigmond

Furnizorul inteligenței române. ARAD, (Palatul Teatrului oraș).

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Aprilie v. 1911.

De-ale noastre.

Nrul viitor al ziarului nostru va apare Marți dimineața.

Cercetare la Vinț. Comisia pentru cercetarea rânduită de Curie în cercul Vințului de jos, unde mișelia, baioneta și banul (și ticăloșia unor Români!) au răpit deputăția dela un bărbat luminat și cinstit ca d. dr. *Iuliu Maniu*, — și-a început lucrările de cercetare. Și-a luat în Vinț casă pe vre-o 6 săptămâni, căci atâta, cel puțin, va dura ascultarea martorilor din o tabără și din cealaltă.

Fie măcar acum, în ceasul hotărîtor, de omenie și acei pe cari ceasul slab i-a ispitit în ziua alegerei, — și spună cum au ajuns ei în tabăra contrară: *cumpărați ori speriați de moarte*, dar nu duși de sufletul lor! („Lib.”)

Listele electorale. *Se face cunoscut, că listele electorale provizorii pentru anul 1912 se pun spre vederea publică în toate comunele din 5 până în 15 Maiu n. și adevă în cancelariile comunale, respective notariale. În timpul acesta se pot prezenta recursuri pentru primire în liste sau pentru ștergeri din liste. Aceste reclamațiuni încă se vor pune spre vedere publică în localitățile susnumite, din 16 până în 25 Maiu n. în care timp oricine are dreptul a-și face observările asupra lor.*

Atragem deosebita atențiune, a preoților, învățătorilor și a tuturor aderenților partidului național, asupra acestor liste. Dreptul de alegător e cel mai de căpetenie drept al unui cetățean.

Frații din Țara la noi. Cetim în „Foaia Pop.” din Sibiu, că Cercul Artistic și Literar „Artă și Muncă” din Râmnicu-Vâlcea (România) sosește în excursiune la Sibiu, azi Vineri, la 4 ore d. m. Membrii acestei societăți, în număr de vre-o 50 persoane, au plănuț a vizita Sibiu și Săliște. Doi domni au sosit deja spre a face încercare. Vineri după amiază excursioniștii vor vizita Sibiu, iar Sâmbătă dimineața vor pleca la Săliște, unde doresc a azista la serviciul religios în biserică și a vizita frunțașă comună Săliște.

Reîntoarcerea dela Săliște la Sibiu se va întâmpla Duminecă dimineața. În această zi, înainte de amiază vor lua parte la serviciul dumezeesc în catedrală, iar după aceea vor vizita orașul și instituturile românești mai de seamă.

Salutăm călduros pe frații noștri din România liberă, cari vin la noi ca să ne cunoască cum trăim și ce facem în această patrie a noastră, unde suntem atât de asupriți și năcăjiți de cărmuitorii țării de azi.

Ce e drept Românii de aici nu le vor putea face excursioniștilor o astfel de primire, cum de pildă se întâmplă în România, când sosesc grupuri mai mari de excursioniști. Dar cauza acestui neajuns este a se căuta în vitregitatea stărilor dela noi. Cine se va uita bine în jurul său, va înțelege totul.

Inima Românilor sibiieni și a săliștenilor se bucură însă de această vizită. De aceea le zicem: Bine a-ți venit.

Convocare. Despărțământul protopopesc Șiria, al reuniunii învățătorilor români ort. din protopopiatele arădane I—VII, își va ținea proxima

ședință Marți în 3/16 Maiu a. c. la școala centrală din *Comlăuș* (Öszentana) pe lângă următorul program: 1. Dimineața la 3 ore chemarea Duhului Sf. 2. Deschiderea ședinței. 3. Prelegere practică din „socoată” de I. Groșorean. 4. Raportul biroului. 5. Executarea concluzelor adunării generale. 6. Raportul comisiei literare. 7. Dizertațiuni. 8. Discuțiuni școlare. 9. Fixarea proximei ședințe. 10. Încheiere. *Șiria*, la 17/30 Aprilie 1911. *Alexiu Doboș*, m. p., președinte. *Teodor Cherechian*, m. p., secretar.

Anunțăm cu plăcere pe cetitorii ziarului nostru, cari se îndeletnicesc cu jocul de șah, că d. *Valer Onițiu*, controlor la oficiul central de conturi al căilor ferate reg. ungare din Seghedin, a intrat în șirul colaboratorilor noștri la rubrica șahului.

D. Valer Onițiu este unul din cei mai apreciați și zeloși șahiști ai patriei noastre. De vre-o 15 ani se ocupă cu compunerea de probleme și cu valorizarea de probleme apărute prin revistele de specialitate ungare și străine. A publicat până acum numeroase probleme prin revistele de specialitate și zărele mai mari din Ungaria, astfel în revista „Deutsche Schachzeitung”, în zărele „Pesti Hirlap”, „Az Ujság” etc. A obținut numeroase premii pentru publicarea problemelor sale și pentru rezolvirea corectă a problemelor apărute prin diversele reviste. În clubul șahiștilor din Seghedin ocupă un loc de frunte. Suntem convinși, că știrea aceasta va produce între amatorii noștri de șah o mare bucurie.

În nrul de azi publicăm o problemă, ce ne-a trimis-o apreciatul nostru colaborator.

Necrolog. Hortensia Birăuțiu n. Popescu ca fiică, Mircea. Marius și Livius ca fii, Victor Nasta cu soția Nina ca frate și cumnată, Dimitrie Birăuțiu ginere, văduva Irina Nasta, Iosif Popescu, Otilia Ghimbășanu, Iuliu Popescu cu soția Valeria n. Pop, Maria Răsnovanu, Eugenia și Emil Pinciu, văd. Lucreția Russu-Șirianu, Aurel Popescu, Elvira și Paul H. Paul, Augusta și Albert de Richard cumnați și cumnate, precum și în numele numeroșilor nepoți și nepoate, cu inima frântă de durere aduc la cunoștință, că scumpa lor mamă, soră, soacră, cumnată și mătușă *văd. Louisa dr. Popescu* născ. *Nasta* și-a dat nobilul ei suflet în mâinile Creatorului, M-ercuri în 3 Maiu n. la orele 7 dimineața, după lungi și grele suferințe, în etate de 54 ani. Rămășițele pământești ale defunctei au fost sfințite în casa mortuară din Budapesta, VII, István-ut 11, Joi în 4 Maiu n. la orele 3 d. a. de unde au fost transportate și așezate spre vecinică odihnă în cimitirul gr.-or. român din Brașov (Groaveri). Budapesta, 3 Maiu n. 1911. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Transmitem adânc intristatelor familiei condolențele noastre.

Convocare. P. T. membri ai despărțământului învățătoresc din tractul protopresbiterial gr. or. rom. al Oraviței sânt prin aceasta invitați a participa la *adunarea despărțământului* ce se va ținea *Sâmbătă* în 30 Aprilie (13 Mai) 1911 la 8 ore a. m. în școala gr. or. română din *Măidan* pe lângă următorul Program: 1. Participare la chemarea duh Sfânt. 2. „Fracțiunile vulgare în general” prelegere practică ținută de inv. *Ioan Ștefan* din Măidan. 3. Deschiderea adunării. 4. „Recunoștința față de învățător” dizertațiune ținută de preotul *Aurel Iana* din Măidan. 5. „Grădinaritul în și afară de școală” dizertațiune ținută de inv. *Ioan Ștefan* din Măidan. 6. Observări asupra prelegerilor. 7. Raportul bibliotecarului și al casierului. 8. Constatarea membrilor prezenți. 9. Propuneri și întepelări. 10. Închiderea adunării. *Comoriște* la 17 Aprilie st. v. 1911. *Alexe Jian* președinte. *Simeon Veveriță* secretar.

NB. Doritorii de a lua parte la prânzul comun, se anunțe aceasta învățătorului *Pavel Miclaș*.

Din patrie.

Adunarea studenților creștini. Societatea studentească creștină din Budapesta și-a ținut Joi adunarea anunțată cu săptămâni înainte în pavilionul de vară a căei Muzeului în fața unui număr de peste 200 de studenți. Adunarea a fost un eveniment dintre cele mai rare de cari avem parte. Au participat și vorbit studenții străini reînforși dela congresul din Constantinopol, toți membrii confederațiunii universale a studenților creștini.

Cel dintâiu, un tânăr erudit și nzeștrăat cu frumoase aptitudini a fost *Robert Wilder*, secretarul Confederațiunii Universale a studenților creștini, cu al cărui nume ne vom întâlni des în viitorul apropiat. Dizertează despre mișcarea, a cărei reprezentant este, care a intrunit în anul întemeerii acestei confederațiuni (1895) fii a cinci națiuni numărând 33.000 membri. De-atunci încoace numărul membrilor acestei confederațiuni atinge cifra de 150.000.

Al doilea orator este *Mr. Robinson* vorbește despre mișcarea studenților creștini din Australia. *Teofil Mann* despre cea din Germania. I. *Bull* descrie situația din Africa de sud, iar dr. *Rutgers*, a dat icoana activității mănoase a studenței olandeze. Din toate cuvântările se desprinde faptul, că studențimea unită sub legile creștinismului, află într'ânsul nu numai idealuri ci primesc putere și energie pentru întruchiparea acelor idealuri.

Contele Wolf Metternich la Charite. Ziarului „Pester Loyd” i-se comunică din Berlin, că contele *Gusterg Wolf Metternich* a dat din nou prilej de nemulțumiri direcției dela *Charithé* unde se află internat.

Acum câte-va zile s'a răspândit o notiță care se ocupă cu persoana contelui.

Pe cale neexplicabilă această notiță a ajuns în mâna contelui, care s'a supărat atât de tare încât a insultat pe medicul, cel îngrijea. Contele neputând fi liniștit a fost permutat în altă secțiune. Această măsură era necesară pentru că contele *Metternich* reușisă se corupă pe paznic care îi expedia scrisori către soția sa la Viena.

Paznicul a fost imediat destituit.

Peste câteva zile se va da raportul asupra stărei mintale a contelui. Medicii sunt de părere că de și nu e cu totul normal, contele e responsabil de actele sale.

Măsuri pentru împiedecarea bolilor infecțioase. Primul ministru cont. *Khuen* în calitate de ministru de interne a luat o dispoziție interesantă pentru împiedecarea transmiterii boalelor infecțioase. Conform acestei dispoziții, nu se vor mai putea servi băuturi în cafețele, cârciumi și restaurante de cât în pahare numerotate pentru a se evita astfel schimbarea paharelor.

Dispoziția intră în vigoare cu începere dela 1 Ianuarie 1912, în toată Ungaria.

Din purcar mareașal campestru. Sunt șaptezeci și trei de ani de când recrutaseră pe purcarul din Babon, Ștefan Bus, în armata austriacă. Bus era voinic, curajos și frumos la făptură, iar norocul îl ajuta. În scurtă vreme a făcut o carieră ca nimeni altul. În războiu viteaz, cu o repeziune miraculoasă parcurse întreaga gamă a carierei strălucite de ostaș devenind în anul 1887 mareașal campestru locotenent, când obosit de serviciul devotat prestat o viață aproape în slujba împăratului s'a retras în pensiune. După moartea sa ce s'a întâmplat la 1893 s'a constatat că a rămas în urma lui o avere colosală de 12 milioane la care însă nu avea moștenitor. Abia acum după un restimp lung s'au ivit moștenitorii intentând proces pentru moștenire. Moștenitorii luaseră adevărată cunoștință despre moștenire cetind din întâmplare un ziar vienez învechit. Sunt hotărîți să meargă până la Majestatea Sa dacă nu li-se face dreptate.

Prăvălie nouă de croitorie pentru bărbați.

Cu stimă

KLEIN FERENCZ, croitor bărbătesc.

Atrag atenția onoratului public asupra prăvăliei mele de croitorie din colțul stradei **WEITZER JÁNOS și KAZINCZY**, unde țin magazin de stoffe de primăvară și vară. Principiul meu va fi, să mulțumesc pe clienții mei prin executarea promptă a comandelor. — Mă rog de binevoitorul sprijin al onoratului public.

frumo
de
prin
nașiu

cântar
prece
câte 2
comu

„Com
șana
Georg
dru P

tantin
protop
colae

Petru
meon
Popov
gustin

Aureli
comba

Iosif A
colae

Nicola
Mihail
Murgu

Vițan.
Ioan A
trovici

Alexar
viciu,
sif lera

zăr Bă
dru C
Ioan

August
Vasilu
Iustin

Pop o
Șușui,
câte 4

E
tim în

lor bol
frigure
acuma
riori o

care a
clasic
maimu

scarlat
variat
purată,
și pe l

al căre
zice, ca
experie
dintre

fiind
Elisab
va ofi
mătate

M
mele lu
ror cel

C
încoace
cea de
anul ad

D
boală t
mai în
vieții I
M
la spit
nesc în
Fi

P
Angliei

Diverse

Mulțămă publică. Pentru realizarea scopului frumos a „Tovărășiei școlare” din Caransebeș, de a face cu elevii institutului teologic excursii prin străinătate, au intrat încă următoarele donațiuni:

Sentinela (Satul-nou) 25 cor. Reuniunea de cântari din loc, Oraviciana, Fondul conferințelor precești din protopresbiteratul Bocești-montane câte 20 cor. Dr. Iuliu Coste 17 cor. Severineana, comuna bisericească din Iablanța, dr. D. Florescu, „Comuna” din Căvâran, Eftimiu Săpăduș, Boșana câte 10 cor. D-șoara Silvia Iorga 6 cor. George Tătuțu, Sofronie Avramescu, dr. Alexandru Popoviciu, Ioan Pepa, protopresbiter, Constantin Diminescu câte 5 cor. Petru Ieremia adm. protop., George Treta 3 cor. Trandafir Jianu, Nicolae Popoviciu, Simeon Bartolomei, Iuliu Roșiu, Petru Corcan, Sofronie Nediciu adm. protop., Simeon Luca, Ioan Vida, Pavel Drăgan, Nicolae Popoviciu, Iosif Crăciunel, Aureliu Drăgan, Augustin Ghilezan adm. protop. Silviu Colojoara, Aureliu Maghețiu, Romul Muntean, Nicolae Chicomban câte 2 cor. Petru Vuc 1 cor. 20 fil.

Glig. Feneșan, Ioan Bălaci, Nigoită Tătuțu, Iosif Ania, Remus Perian, Cornel Panciovan, Nicolae Balmez, Alexandru Otnagea, Cornel Mircea, Nicolae Săcaci, Traian Murgu, Alexandru Moza, Mihail Suru, Nicola Simeon, George Simu, Ioan Murgu, Aurel Popoviciu, Valeriu Nediciu, Pavel Vițan, Iosif Belu, Nicolae Pocean, Iuliu Crina, Ioan Marcu, dr. Valeriu Branisce, dr. Stefan Petroviciu, Ioan Cotărlă, Dimitrie Pruneș, Ilieșcu, Alexandru Popoviciu, Achim Jurca, Ioan Popoviciu, Solomon Andreescu, Iancu Ișfan Stan, Iosif Ieremia, Mihail Belcea, Teodor Șandru, Lazăr Bălean, Ioan Stoica, Ioachim Jurca, Alexandru Ogherlaci, George Costescu, Ioan Pincu, Ioan Turnea, Romul Ancușă, Coriolan Zuia, Augustin Aidan, Ioan Coșaru, Trifon Cocora, Vasiliu Terebenț, Pavel Cimponeriu, Ioan Tinca, Iustin Cotta, Nicolae Popa, Teodor Percu, Filip Pop câte 1 cor. Ana Putnicescu 80 fil. D-na Șușui, Ioan Traiioviciu, Ilie Marescu, Ioan Koak câte 40 fil. Corneliu Drăgan 24 fil.

Dela frați

Experiențele d-lui profesor Cantacuzino. Citim în „Le Matin”:

„După ce au izbutit să inoculeze maimuțelor bolile cele mai felurite: sifilisul, lingoarea, frigurele galbene, frigurele tifoide, etc., iată, că acum savanții au inoculat fraților noștri inferiori o nouă boală: scarlatina.

„D. I. Cantacuzino din București e acela care a izbutit să reproducă sindromul scarlatinic clasic de patru ori din două inoculări făcute la maimuțe inferioare.

„În fiecare caz, cele dintâi simptome ale scarlatinei s-au vădit după o inoculare care a variat între 5 și 37 zile. S'a ivit o erupție purpurată, localizată mai cu seamă la frunte, pe față și pe brațe, ca să dispară destul de repede.

„De oarece scarlatina e o boală microbiană al cărei bacil nu se cunoaște și cum se poate zice, că nu există tratament specific, cercetările experimentale ale d-rului I. Cantacuzino, sunt dintre cele mai interesante”.

Onomastica Reginei. Dumineca, 24 c. fiind aniversarea numelui M. S. Reginei Elisabeta a României, un serviciu divin se va oficia la mitropolie, la orele 10 și jumătate.

Moartea lui Ionescu Floraru. De sigur numele lui Ionescu Floraru e foarte cunoscut tuturor celor din București.

Cine nu-și aduce aminte cum de 20 de ani încoace Ionescu Floraru, este cel ce scoate crucea de apă la Bobotează, așa cum a făcut și anul acesta.

De data aceasta însă a fost nenorocos. O boală teribilă l-a cuprins și ajutat și de vârsta mai înaintată a lui Florariu, a grăbit scurtarea vieții lui.

Măști era rău și familia a hotărât să-l ducă la spital. În poarta chiar a spitalului Brâncovenesc însă, Ionescu și-a dat sfârșitul.

Fie-i țărâna ușoară!!

Presă română la încoronarea regelui Angliei. În tribuna Presei la serbările în-

coronării regelui Angliei, s'au rezervat două locuri și presei românești din România.

Comitetul Sindicatului ziaristilor din București a fost sesizat pentru desemnarea celor doi reprezentanți ai presei românești.

Dela Fundația Carol D. Raoul Allier, profesor la Sorbona, conferențiar și propagandist al „Federației studenților creștini” a vorbit ieri la Fundația Carol I. despre „Noul Păgânism și drepturile pasiunii”.

Fiecare are dreptul să-și trăiască viața, iată o frază ce se aude mereu și asupra căreia nu părem a fi tocmai bine fixați. Ce va să zică să-ți trăiești viața? Înseamnă oare să o lungim cât mai mult sau să ne mulțumim cu o viață scurtă dar plină de senzații?

Afară de asta naște o nouă întrebare: de care viață e vorba? de cea intelectuală, de cea sentimentală, de cea morală sau de viața materială? Nimic hotărât în această privință.

A-ți trăi viața înseamnă a cere dela maximum de senzațiuni. Indiferent de durată. Nu trebuie să ne trăim viața cantitativ ci calitativ.

Pasiunea își are drepturile ei, trebuie să trăiască, aceasta e pretențiunea noului păgânism, pe care îl întâlnim în întreaga literatură și mai ales în cea dramatică.

D. Allier pledează contra acestei concepțiuni, conchizând că pasiunea trebuie să înghețe în fața rațiunii.

Din străinătate.

Școală pentru tuberculoși. Orașul Cleveland a înființat o școală în care vor fi primiți numai copii tuberculoși, sau cei cari sunt numai atinși de această boală nemiloasă. Școala este situată afară la marginea orașului pe un deal numit „Murray Hill”.

De altfel școala aceasta este făcută tare ciudat, se compune numai din niște stâlpi de zid, deasupra cărora e încheiat coperișul. Pe timpul răcoros copiii trebuie să fie bine îmbrăcați ca să nu le fie frig.

În felul acesta aerul deschis va contribui mult la întărirea copiilor atinși de offică.

Zilele de învățământ vor fi de 2 ori pe săptămână și anume Miercuria și Joia.

20 ani temniță pentru un ciardaș. În vara anului trecut a avut loc în Akron, o petrecere a Sărbilor din acel Oraș. Un Ungur a mers și el la petrecerea Sărbilor și de sigur, crezând, că e în țara ungurească și uitând că e în America, a poruncit la muzică ca să cânte „csárdás”-ul lui unguresc. Un Sârb anume Resov Mihai, bag seamă președintele aranjator al petrecerei, s'a pus contra și nu i-a făcut pe voie Ungurului. Atunci nobila viță asiatică, în loc să-și vadă de treabă a scos cuțitul și l'a înplântat în bietul Sârb, care a murit în cele mai grele chinuri.

Zilele trecute a fost pertractarea procesului, iar Ungurul a fost osândit la 20 ani temniță.

Interviewuri cu primul ministru grec. Ziarele „Noha” și „Glas” din Sofia publică interviewuri cu d. Venizoles, care, după ce și-a exprimat satisfacțiunea pentru vizita studenților care poate să aducă rezultate prețioase pentru popoarele din Balcani, a declarat că Grecii ca și Bulgarii sunt pentru pacea în Balcani, cu condițiunea de a se garanta drepturi egale pentru conașionali lor din Turcia. „În speranța unei renașteri a Turciei, noi suntem amicii săi, dorind cât mai amicale relațiuni. Popoarele din Balcani trebuie să se înțeleagă și să găsească forța de a-și garanta dezvoltarea lor culturală fără ajutorul puterilor”.

Incident între două ziare vieneze. Editorul ziarului „Deutsches Volksblatt” Vesgani care dăduse în judecată ziarul „Reichspost” deoarece îl acuzase că a primit din partea defunctului deputat Dyk 1500 florini, pentru a face o politică bosniacă pe placul acestuia, și-a retras acuzarea fără nici o condiție.

Ziarul „Reichspost” constată că prin retragerea acuzații, Vesgani recunoaște de drepte acuzațiile ce i se aduc.

Averea regelui Bulgariei. Ziarul „Cambana” din Sofia află din cercuri palatiste, că regele Ferdinand al Bulgariei dispune astăzi de o avere de 50 milioane în aur, depuse prin diferite bănci în străinătate, în afară de banii ce-i are cuprinși în acțiuni ale societăților industriale și diverse proprietăți.

Primul transport de carne românească la Viena. Marți a sosit aci primul transport de carne din România, în total 40 de tone. Carnea e de calitate mijlocie și se vinde cu mult mai ieftin ca cea din Viena.

Esperanto. Ziarul „Dnevnik” din Sofia scrie următoarele:

„La serviciul divin oficiat în prima zi a Paștelui din catedrala din Târnova „Sf. Bogorodița” în prezența suveranilor Bulgariei, a câtorva miniștri și a altor notabilități, evanghelia a fost citită de diaconul mitropolitan Eniu Petcof, în limba internațională esperanto. Toți cei prezenți au fost plăcut impresionați de frumusețea acestei limbi”.

Turburările din Champagne. La spartul unei întruniri din Bar Sur Aube, la cari luaseră parte mai multe mii de vieri și în care se ceruse realipirea județului Aube regiunii Champagne-ei viticole, s'au produs încăierări între trupe și manifestați. Colonelul de Mitry, din al 29-a dragoni, a căzut de pe cal rănindu-se grav.

Încăierările au fost destul de serioase. Mai multe femei și manifestați au fost călcați în picioare. Sunt câțiva răniți, dar nu în mod grav. S'au făcut mai multe arestări.

Linșteea a fost restabilită pe la 9 seara.

Deputat turc bătut. Deputatul Husien Djahid-Bey, unul din căpeteniile partidului juno-turc, redactor al ziarului „Tanin”, a fost atacat pe când intra în Cameră, de un anume Sadik, încingându-se între ei o mică încăierare.

Sadik a fost arestat.

Se spune, că agresiunea aceasta este în legătură cu neînțelegerile din partidul juno-turc.

Învierea de anul acesta la Patriarhia din Constantinopole. Odată cu ruperea legăturilor diplomatice cu Grecia, la 1905 Patriarhul din Constantinopol încetase de a rosti numele Regelui Carol în noaptea învierii și a se ruga pentru sănătatea lui.

După cum se știe, la patriarhie există obiceiul tradițional ca marele prelat să pomenească numele tuturor suveranilor ortodoxi și să zică „Hristos a înviat” în toate limbile, cari recunosc autoritatea bisericeii răsăritului.

Cu prilejul slujbei religioase din anul acesta la înviere, patriarhul ecumenic a reluat obiceiul întrerupt la 1905, cântând „Hristos a înviat” în românește și rugându-se pentru sănătatea M. S. Regelui Carol al României.

Concediul de Dumineca al soldaților. Ministrul de război al Belgiei a dat o ordonațiune, prin care li-se dă soldaților concediul de Sâmbăta seara până Dumineca seara. În timpul acesta pot merge acasă, dar întorcându-se trebuie să documenteze în scris, că au fost să cerceteze pe părinții lor.

Conducerea căilor ferate a fost de asemenea avizată, să dea bilete cu jumătate preț acestor soldați, cari merg să-și cerceteze părinții.

Cutremur de pământ. Un cutremur prelung a fost simțit ieri pe teritoriul Semirjecensk. Populația este foarte turburată.

Desmintirea unui svon. Comitetul junilor turci a transmis ziarelor o depeșă a muftiului, primarului și notabililor din Dibra, care protestează în numele unei adunări de 5000 de dibrioți în contra svonului, că dibrioții s'ar pregăti de revoltă și își exprimă dorința de a merge în contra străinilor, cari cotropesc țara.

Englezii și Rușii contra boicotului anti-grec. Agenția „Reuter” află din Constantinopol, că ambasadele engleză și rusă au făcut pe lângă Poartă reprezentațiuni atrăgându-i băgarea de seamă asupra pagubelor, ce încearcă supușii englezi și ruși prin boicotarea anti-grecescă.

Nereușita unei expediții antartice. Expedițiunea japoneză antartică, care a părăsit în Februarie Noua Zeelandă, a trebuit să se înainteze din cauza sloiurilor de gheață. Vasul cu membrii expedițiunii a sosit aci astăzi.

Litere - Arte - Științe

FIORII PRIMĂVERII

E un aer dulce și domol afară,
Viața 'n mugur adormit tresare;
Și clopotele sună-a primăvară,
A înviere și redeșteptare.

Și altul parc'ăi freamătul pădurii,
Alt șopotul șuvoaelor pornite,
Și alte șoapte poartă, par'că, vântul,
Alt zvon văzduhurile încălzite —
Fiori nedesmorțiți ai vieții desmorțiți;

Fiori nedeslușiți tresar în suflet,
Fiori sunt pretutindeni în natură,
Porniri eterne, sete de viață,
Ferite de lumină și căldură.

Și iarăș mă cuprinde-un dor nespus,
Un dor nestâns de spațuri neștiute,
Să taiu văzduhurile tot mai sus,
Cu brațe largi, cu aripi desfăcute,
Privirile 'n nemărginit perdue,
Spre un ideal necunoscut, crezut apus —

De toamnă 'nvinse și de vremi uitate,
Ca niște suveniruri îndurate,
Se scutur frunze moarte, veștejite,
Și cad, plutind în freamătul pădurii,
Să facă loc vieții re'noite —
Eternul curs al legilor naturii.

Alcor.

Românii și începuturile scrisului cu litere latine

„Slovele“ și „literele“ la noi — Scrierea la noi este de origine romană — Luca Stroici și Hieronymus Megiser — „In der chinesischen Sprach“ — „Tatăl nostru“ cu litere latine în 2 cărți tipărite la 1592 și 1597

Azi scriem cu toții cu litere latine. Cel din urmă adăpost al literilor cirile (slove), cu cari scriam odinioară, au mai rămas bisericile noastre, conservatoare dela fire, cum și trebuie să fie. Dar chiar și în biserici a început să-și facă calea litera latină și să fugărească slovele bătrânești chiar și din acest ultim adăpost al lor.

De când or fi intrat „slovele“ în cartea românească? Știut-am noi scrie și înaintea lor? Dela cine am învățat arta scrierii? Care e scrisul românesc cel mai vechiu făcut cu litere latine și păstrat până azi?

Vom căuta să răspundem la aceste întrebări în cele următoare.

*
Principele Dimitrie Cantemir (1673-1723), învățatul Domn al Moldovei în vestita sa carte: „Descriptio Moldaviae“ se ocupă într'un capitol deosebit (este capitolul V. din Partea III., cu care se 'nceie cartea) cu: „Literile Moldovenești“, adică cu grafia românească a cărților din Moldova. Aci eruditul scriitor afirmă categoric, că: „mai înainte de Conciliul ecumenic din Florența (an. 1439) Moldovenii au scris cu litere latine...“ După ce însă Metropolitul Moldovei, — contiuă Cantemir, — a mers la acel Conciliu și „acolo s'a dat pe partea Latinilor, succesorul „său: Theocist... bulgar de origine, ca să stârpească tot aluatul Latinilor din biserica moldovenească...“, a îndrumat pe Domnul Alexandru cel „Bun...“, ca să scoată și literile latine din „toate scrierile și cărțile și să introducă în locul „lor pe cele slave“.

Că pe ce și-a întemeiat Cantemir aceasta afirmațiune hotărâtă, nu putem ști. El nu ne-o spune și nu avem nici o confirmare contemporană în chestie. Avut-a Cantemir dovezi documentate? A cetit undeva un comunicat de acest fel? Unde? La cine? Sau, că ne-a păstrat aici o tradiție din bătrâni auzită dela moși strămoși? Sau, că el însuși — per analogiam — a presupus, că așa trebuie, că a fost? Iată tot atâtea întrebări, la cari nu putem da răspuns.

Literele slave, numite „cirile“ după născătorul lor, călugărul Ciril propovăduitorul crești-

nismului la Slavi (mort la 868), datează de pe la mijlocul secolului al IX-lea d. Chr. Lăsând acum încercată chestiunea timpului când s'au introdus literele cirile la noi, — fie, că ele s'au introdus la Români în epoca propagandei ciriliane la Slavi (partea a doua a sec IX), fie în timpul împărăției Româno-bulgare (partea primă a sec. XIII) sau în secolul XV, cum afirmă Cantemir, — ajungem la întrebarea ce ne privește mai de aproape: cum au scris Românii înainte de introducerea grafiei cirile? N'au dat ei uitării meșteșugul scrisului moștenit deodată cu limba, dela Romani?

Dacă e să fim scrupuloși în răspunsul nostru la aceste întrebări — în lipsa de documente contemporane străvechi — trebuie să recunoaștem, că nu putem ști azi, care a fost grafia veche românească, pe care a înlocuit-o mai târziu cea cirilă.

Fost-a grafia cu caractere latine? sau poate cea grecească? sau fost-a o grafie primitivă proprie ticlăută din nevoie de Români în epoca cumplită a năvălirilor barbare din materialul strămoșesc al grafiei latine (ale cărei urme s'au păstrat până azi „răbojii“, „răbușul“ sau „răvașul“ bătrânesc al țaranilor noștri)?... Nu știm.

Dar un lucru pare a fi mai presus de orice îndoială: păstrarea continuității neîntrerupte în deprinderea „scrierii“, moștenită dela Romani, deodată cu limba noastră. Cu alte cuvinte: Românii nu au încetat de a „scrie“ niciodată în tot tot timpul de când s'au închiegat ca neam deosebit de obârșie romană și deci nu au învățat arta scrierii ulterior dela popoare străine, ci au moștenit-o din casa părințească: dela Romani.

De unde putem să știm noi aceasta? „Din păstrarea terminologiei latine a „scrierii“ în limba poporului românesc. Terminul fundamental păstrat la noi este verbul: „a scrie“ dela latinescul: „scriere“, cu numeroasele sale derivate: scriptură, scrisoare, scriitor, scris, lângă cari se mai adaugă cuvintele în raport cu scrisul: penă, carte și hârtie (lat. penna și charta). Păstrarea în limba noastră a cuvântului „a scrie“ este cea mai elocventă dovadă, că scrisul l-am moștenit dela Romani, și că l-am practicat — într'o formă oarecare foțdeana; căci dacă l-am fi uitat v'odată prin cele veacuri de răstriește, — trebuia deodată cu primele lecții de scris primite dela un neam străin, să primim în limba noastră și terminul specific care determină acțiunea scrisului în limba aceea străină. Dar că Grecii ne-ar fi învățat — ceea ce uitasem prin veacuri — să scriem, — am zice azi „a grafe“ și nu „a scrie“; dacă Slavii ne-ar fi învățat, am zice azi „a písă“ și nu „a scrie“; de la Unguri am avea un termen ca „a írui“, dela Nemți „a sraibe“, sau nu știm cum, dar nicidecum: „a scrie“.

*
Introducerea — sau dacă vreți fie și — reintroducerea grafiei latine s'a început în mod sistematic și cu aparat științific la noi în anul 1780 prin celebra gramatică a limbii românești: „Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae, composita ab Sam. Klein de Saad...“, locupletata vero et in hunc ordinem redacta a G. G. Sincai...“ apărută la Viena în anul amintit. Dar încercări de a se scrie românește cu litere latine s'au făcut ici-colo, din indemnuri diferite, și mai înainte.

Voim să amintim aci numai cele mai vechi încercări de acest fel cunoscute până acum.

Luca Stroici, fost mare logofăt în Moldova, ne-a lăsat o iscălitură de a sa din anul 1580 făcută cu litere latine, iar pe la anul 1593 a scris — tot el — „Tatăl nostru“, întreg, cu litere latine.

Dar încă înaintea reamintitului „Tatăl nostru“ a lui Luca Stroici s'a mai găsit aceeaș rugăciune*) tipărită cu litere latine la anul 1592 în Frankfurt într'o colecțiune de specimene din 40 de limbi diferite, publicate de Hieronymus Megiser din Stuttgart. Cartea aceasta rară are titlul: „Specimen XL diversarum, atque inter de differentium, linquarum et dialectorum, a diversis auc-

*) Vezi T. Săineanu, Istoria Filologiei române, București, 1892, pg. 8.

toribus collectarum, quibus oratio dominica**) est expressa“.

Are haz, că textul românesc al rugăciune domnești (nrul 41 în cartea lui Megiser) este publicat de Megiser cu titlul: „In der chinesischen Sprach“, adică: în limba chinezească!...

„Tatăl nostru“ scris cu litere latine de Luca Stroici s'a publicat în Cracovia la anul 1597 într'o colecție a legilor polone de Stanislaw Sarnicki.

Vom reproduce aci aceste două vechi documente de limbă românească scrise cu litere latine:

Tatăl nostru.

H. Megiser (1592).

„Tatal nostru, cine esti in ceriu,
Sfinciaskase numele teu,
Se vie imparacia ta,
Su (și) se fie voja ta, cum in ceriu asa pre

[pomuntu,
Puine noa de tote zilele, de-ne noa astazi,
Su ne jerta gresalele nostre, cum su noi jer-
[tam a gresitilor nostri,
Su nu ne duce pre noi in kale de ispitra (sic!)
Su ne mantujaste pre noi de reu, Amen“

Sarnicki-Stroici (1597).

„Parintele nostru ce esti in ceriu,
Swingaskese numele teu,
Se vie inperegia ta,
Se fie voia ta, komu ie in ceru, assa ssi

[pre pemintu.
Penia noastre segioase de noai astedei.
Ssi iarte noae detoriile noastre, cum ssi noi

[lessem detorniczilor nostri.
Si nu aducez pre noi in ispite,
Ce ne mentuiaste de fitlanul. Ke ie a ta in-
[peregia ssi putara ssi cinstia in veczij ve-

[czilor. Amen.“

Cetitorul poate singur să facă comparația atât în privința limbii cât și a ortografiei textelor. Observăm numai pentru orientarea celor ce se interesează de astfel de chestii, că Megiser urmează o accepție fonetică latino-germană pentru literele latine, iar Stroici-Sarnicki se iau mai mult după ortografia polonă, în care d. ex. sunetul „ci“ (ung. „cs“) se redă cu „cz“.

V. Gilu.

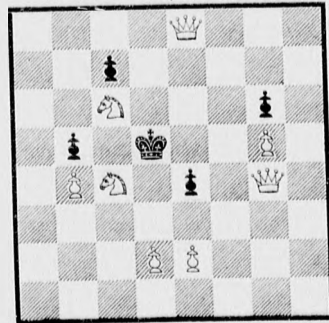
POȘTA REDACȚIEI

D-lui M. R. în C. și T. A. în A. Noi n'am luat parte la șezătoarea literară a scriitorilor români, deoarece n'am primit nici un comunicat. Da, aveți dreptate, în cafeneaua „Vas“ s'au petrecut scene foarte rușinoase cu o dăcăliță din vecinătate. Probabil și acesta va fi fost un act... cultural.

Rubrica de șach

Problemă

de Valer Onițu, Seghedin.

Alb pornește și dă în două mutături (trăsături) matt.

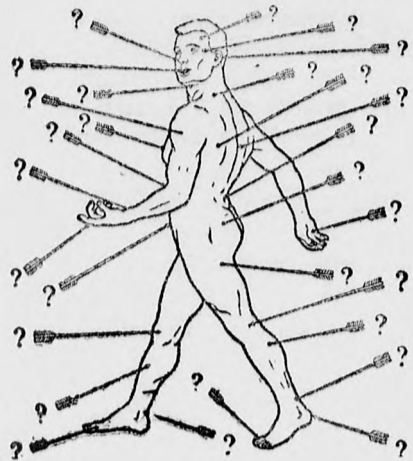
Deslegarea acestei probleme, care de sine înțeles n'ar fi să se publice deocamdată, este în limba șachistă:

I. C d 4 — c 6

**) = rugăciunea domnească.

Redactor responsabil: Atanasie Halmagian.

Te doare ceva?

I. Renumitul „Fluidul Elza“ alui Feller, e, după experiențele noastre liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă reumă (spure), slăbire de nervi, junghiuri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți, de spate, amorteală, durere de ochi, migrenă și multe nepomenite aci. Fluidul Elza a lui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, catar, dureri de piept și gât și morburii din curent ori răceală. Adevărat e numai dacă pe sticlă este numele „Feller“. — 12 sticle mici sau 6 mari, ori 2 sticle speciale, K. 5 franco.

II. Vestim apoi, că lumca folosește cu efect distinct și sigur Plulele-Rebarbara de mână alui Feller, contra durerilor de stomac, sgâr-ciuri, lipsă de poftă, arsuri de fier, greață amețelă, răgăeli, haemeroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 cor. — Să ne ferim însă de imitațiuni și să adresăm acurat așa:

Eugen V. Feller, apotecar.

Stubica, Centrala 122 (comit. Zagrab).

ROLETE.

Mare asortiment de veritabile rolete americane automate. Bile și popice din lignum sanctum veritabil se pot procura cu prețurile cele mai moderate în bazarul

Zimmerman Ignác,

prăvălie de obiecte decorative de Norinberg și de jucărele, Arad, piața Szabadság nr. 21.

In cancelaria advocațională a subsemnatului află momentan aplicare

un candidat de avocat

cu praxă,

pe lângă condițiuni favorabile.

Ladislau Man, avocat
Vișău-de-sus (Felső-visó).

Vei cruța mulți bani!

Dacă vei cerceta **hotelul și grădina**

Kravár din strada Sarló nr. 3

la „Hétvezér”,

unde se pregătesc cele mai bune mâncări ungu-rești, vinuri aiese de deal, și bere proaspătă de kőbánya, pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciul cel mai bun.

Popicărie acoperită Iluminată electrică.

Spitz Ignacz

măstru-măsar.

Execută lucrări de edificii și la poșta, aranjază prăvălii.

Arad, piața Szabadság nr. 11.

Întreprinde orice lucrare aparținând acestei branșe. Execută comenzi dela cele mai simple, până la cele mai pretentioase, după plan, cu cele mai scăzute prețuri. Servește cu cea mai mare plăcere, cu preliminare și planuri.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

... 26 odăi aranjate cel mai modern. ...

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmutza.**

Consultanți dela orele 8—9 a.m. 3—5 p.m.

Telefon 88—99.

Înștiințare.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că cu **1 Maiu** începând, mi-am mutat

cancelaria mea de arhitect

în strada Kápolna Nr. 6—6/a în casa proprie.

Primește orice întreprinderi de edificare, pe cari le execut conform cerințelor moderne.

Mă rog de sprijinul on. public și în viitor.

Cu stimă

Fábián József

arhitect-zidar.

Oppenheimer Mór

zidar diplomat

Arad, Szabadság-tér 17.

În casa d-lui Dr. Schwartz, în curte.

Recomandă în atențiunea on. public pentru facerea de planuri și preliminar de zidire, cancelaria lui de edificări.

Dr. Vadász Ármánd

și-a mutat cu prima **Maiu** cancelaria adv. în str. **Erzsébet-Körút nr. 33**, în casa proprie. (Vis-à-vis cu Tribunalul regesc.)

Primesc ieftin și cu garanță reparare de mașini de îmblățit,

◀ chiar și de acelea, a căror cazan are lipsă de probă. ▶

Mihailu Bănățeanu,
mașinist diplomat.

Arad, Strada Vendel nr. 5.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

MARY.

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(28)

— Urmare —

Facură câțiva pași câțiva timp fără ca să-și spună ceva. În sufletul ei însă fierbea atât de tare, de era aproape să se rupă umbrela, când i-a venit în minte, în sfârșit, să o deschidă.

— „Ascultă-mă“, zise ea — și vorba ei parcă primise alt glas, „nu dau mult pe scrisul scrisorilor. Nici chiar eu singură nu pot scrie epistole.“

— „Cu alte cuvinte: să nu-ți scriu nimic?“ Și el căpătase o voce nouă. Ea nu-i răspunse, nici nu-l privea. „Dar de se va întâmpla ceva...?“ întrebă el.

— „Ei, da, atunci — dar atunci ai pe Doamna Dawes.“

Și, ca și când n'ar fi de ajuns cu atâta, adăogă ea: „Nici tu nu cred să fi vre-un meșter într'ale scrisului, Ioergen, și n'am să pierd mult astfel.“

Dacă ar fi fost după pofta inimei lui, ar fi bătut-o.

Ca să fie scena completă, a mai trebuit să fie tocmă și cănele finlandez cel bătrân pe podul dela debarcader, cu unul din oamenii curții.

Îndată ce a zărit cănele pe Ioergen, a început din nou concertul. Ori cât fluierau și strigau stăpânii după el, n'a ajutat nimic. Toți și-au îndreptat capul spre cei cari veneau. Ioergen s'a aplecat îndată la pământ, a luat o piatră în mână, până când Mary l-a rugat să nu facă nimic. Vaporul a postat tocmai și atenția tuturora fu îndreptată într'altă parte, chiar și aceea a cănelui; clipa aceasta o așteptase Ioergen, ca să arunce cu piatra în căne, de a început cănele să urle.

În clipa următoare se întoarse Ioergen spre Mary și-și ridică pălăria de pe cap cu surâsul lui, care te câștiga, mulțumind cum putea mai bine pentru minunata petrecere și buna-primire.

De dragul etichetei a fost silită Mary să stea locului, până ce a plecat vaporul, a fost silită chiar să facă câteva mișcări cu umbrela. Ioergen salută surizând și plin de victoria purtată, de pe vapor, cu gesturi largi cu pălăria.

Mary era furioasă. Dar nici el nu era mai puțin.

Simțământul de care a fost cuprinsă era acesta: El, care ar fi trebuit să se arunce în praf de pe drum, înaintea mea și să-mi sărute marginea hainei.!

De aseară se ivise un simțământ despre ceva vulgar. Simțământul acesta nu mai voia să o părăsească. A fost silită să fie vicleană și să-i închidă ușa. Dar și aceasta și-a explicat-o ea drept o urmare bolnăvicioasă a lungii așteptări; așteptarea aceasta s'a prefăcut în nebunie.

Acum nu mai era cu puțință nici o îndoielă. Numai un „expert“ putea să o interpreteze astfel. Mary se simțea înșelată. A fost înșelată. Ce a avut ea mai bun în sufletul ei, cele mai fine din instinctele ei, pe cari le-a scutit și crescut ea, au fost ademenite pe cărări greșite și înșelate într'un chip grețos.

Se luptă din toate puterile, întregă ziua, cu gândurile astea. Se nămi pe sine însăși tradată și pângărită. La început declină dela sine toată vina. Mai apoi o luă iarăși, întregă, asupra sa și se condamnă singură, spunându-și că nu e capabilă de viață. Ea greșea doar într'una și se trada singură. Odată își zise: m'a silit, cu toate că m'am dat lui cu voia mea. Apoi zise iarăși: Cauza e mult mai adâncă și eu nu pot să văd lămurit.

Singurul noroc: că odaia ei proprie i-a rămas neatinsă și curată. Cealaltă, de alături, nu mai voia să o vadă nici când și nici să calce peste pragul ei vreodată.

Cu dânsul isprăvise!

Dar o să tacă el? Da, de asta era sigură. Limbunția aceasta nu o avea, căci altfel ar fi trebuit să audă ea ceva și mai înainte. Dar, faptul, că *există* chiar și numai un singur om, care știe așa ceva... o durea. Plânse de revoltă și de neputința ei. Fapta aceasta va da o lovitură totdeauna curajului ei de a trăi. O va chinui ca un vis grozav, urât. Și tocmai atunci, când se va simți mai sus.

Voia să se întâlnească cu el. Să-i spună de ce om la ținut, și cine este într'adevăr, la cine a crezut că se duce și la cine s'a dus, de

În atențiunea celor ce se muță.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonerilor și telefonului
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Pentru sezonul de primăvară!

Recomand magazinul meu bogat asortat în pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe. Mare asortiment în pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totodată recomand atelierul meu de blănărie pentru toate lucrările ce cad în branșa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

Ioan Bálint („János“)

Timișoara-fabric. Palatul orașene sc.

Au apărut și se pot procura dela Librăria diecezană din Arad:

Eftimiu Victor, Înșirate Mărgărite. Poem feeric	2—
Gorki M., Mama, roman	1:50
Payot I., Educația voinței	2—
Mikszath C., Cavalerii	—30
Anghel D., Povestea celor năcăjiți. Fantazii și portrete	—30

fapt. Să nu poată triumfa Ioergen. Dar ar trebui să-i cunoască și viața de mai înainte. Pe cine ar putea îndrăzni să-l întrebe? Cine ar ști ceva din viața lui?

Când s'a trezit Mary a doua zi, vedea toate mai lămurit. Mai întâiu vedea mai bine cum își va putea procura informații sigure despre Ioergen. Trebuia să și-le procure ca din întâmplare, ca să nu bage nimeni de samă. Mai era lămurită și în privința întâmplierii cu dânsul și a rupturii, care voia să o pregătească ea, a rupturii, care va trebui să se amâne încă deocamdată, mai cu sama de dragul celor doi bătrâni. A doua problemă, cu mult mai importantă, era însă: să-și reclădească viața proprie și să iasă din nou la iveală din mijlocul aerului nădușitor, care o ademenise la stricăciune. Aici servea numai o cale spre mântuire; va trebui să se apuce din nou de muncă, să se facă iarăși bună de ceva și să câștige indemnuri nouă din rezultatele obținute.

Munca și credința datorinții! Se ridică, sprinjinindu-se în coate, ca și când ar fi vrut să simbolizeze și exterior cum se va ridica în internul ei. În clipita următoare sări în sus și se găta.

*

Nu-ți dădea de bănuț, că dacă cele cincizeci de mii de coroane date de curând din partea tatălui ei, unchiului Klaus nu le-a putut găsi Mary în nici o socoteală — că tatăl ei poate să mai aibă în America încă un fond, afară de afacerea cu fratele său? Nu-ți venea să crezi, că procentele, cari nu le-a folosit Anders Krog,

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris
Arad, strada Forray, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinelor cu renume universal

Unterwood Visible,

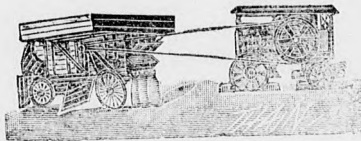
se pot serie deodată 15—20 exemplare; soliditatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere românești după plac, se pot primi pentru probă și recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întoarcerea mașinelor în cursul anului întreg și sub îngrijirea mea de specialist, mașinele vor funcționa regulat. Curs permanent pentru stenografie și contabilitate la mașină.

Mare magazin de aparținente de cea mai bună calitate.

DACĂ DOMNIATA

dorești să-ți cumperi un aparat montat cu motor bun perfect și de o productivitate deosebită

cu prețuri favorabile, sub condițiuni avantajoase, având garanție deplină, — adresă: ză-te cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 66.

intreprindere comercială de mașini industriale și economice, și firma va trimite preț-curent și eliminat de spese — gratis.

vor fi fost plasate în acții? Nu erau aceștia banii trimiși acum, cele cincizeci de mii de coroane? De când îi povestise Ioergen ieri de cele cincizeci de mii, nu au mai lăsat-o în pace gândurile pe Mary, ori cât de ocupată a fost. A trebuit să revadă corespondența americană a tatălui ei, până ce a deschis în sfârșit un dulăpior, ascuns sub cărți, a cărui cheie o găsi în portmoneul tatălui.

Cunoștea dulăpiorul din călătoriile ei, dar n'a știut nici când ce conține. Aici se afla întreaga corespondență cu America și aici găsi și socoteala respectivă. După cum se părea, a administrat numai pentru sine Anders Krog, după moartea mamei ei, averea aceasta. Dar atunci trebuia să mai existe neatinsă o mare și însemnată parte, deși capitalul principal, un milion de dolari, se pierduse. Mary fu cuprinsă de friguri. Tatăl ei trebuie că a pierdut tot, ceea ce a avut în America. Așa a înțeles-o și ea și ceilalți.

Apăru din nou la tatăl ei, cu capul plin de problema aceasta. I-a explicat-o pe larg și i-a spus, că vrea să călătorească imediat în America, ca să vadă lămurit. Tatăl ei s'a speriat, a recunoscut însă necesitatea călătoriei și s'a datat și cu gândul acesta.

Doamna Dawes n'a fost atât de credulă. Băgă îndată de samă, că s'a întâmplat ceva și că Mary vrea să-și facă de lucru, ca să-și bată gândurile.

Rapoartele despre descoperirile făcute și ființa Maryei aveau însă ceva violent și ceva ce nu se putea înfrânge. Doamna Dawes s'a mângâinat deci la câteva obiecțiuni domoale. Spunea

„Câmpiana“ institut de credit și econ. în Mociu.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de **practicant** la centrala institutului în Mociu (Mócs — Kolozsmegye), se publică concurs cu termin **până la 1 Iunie n. 1911** și cu un salariu anual de **Cor. 1000** plătit în rate lunare anticipate.

Reflecții au să dovedească, că au absolvat școala comercială, și că posedă afară de limba română încă și cea maghiară. Cei cu praxă vor fi preferați.

Postul e de a se ocupa imediat după alegere.

Mociu, la 15 Aprilie 1911.

DIRECȚIUNEA.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Mineriilor).

Magazinul de orloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Se află de vânzare

vinuri

dintre sortele cele mai fine din vîile D-lui **Kis Bálint** dela **Cetea**. Se pot căpăta și în cantități mai mari. Doritorii cumpărători să se adreseze la

Nicolae Sora Băroiu
Szelyistye, Szeben m.

că sunt atâtea furturi pe mare în anotimpul acesta.

La trei zile după convorbirea avută cu tatăl ei se afla Mary pe drum spre America, cu o servitoare, care știa englezește. Spunea, că o să găsească ea pe cineva, care să-i aducă servicii prețioase. Cunoștea acolo atâtea lume.

Toate au mers după cum a dorit. După o lună și jumătate încheiată se afla din nou acasă. Era timpul suprem, căci avea să se pornească tocmai un proces în senzul, că Anders Krog ar fi fost cu întreagă proprietatea sa companionul fratelui său, până când el n'a fost, decât numai cu suma, care o plasase în afacere.

Astea le putea ea dovedi.

Succesul acesta îi dăde curaj. De ce să nu meargă mai departe? Acum avea un capital în mână, cu care putea să opereze și dorea mult, să înceapă ceva. Chiar și cu negoțul de lemne. Nu putea să învețe aceasta tot atât de bine ca ori care altul? Contabilitatea dublă? Era contabilitatea asta atât de grea? Se apucă îndată de ea.

Anders Krog par'că renăscuse, de când s'a întors Mary. Siguranța, că averea, care se afla afară de concursul fratelui său, e scăpată, îi procura mare bucurie. Viitorul Mary-ei îi făcea doară atâtea bătaie de cap.

(Va urma)

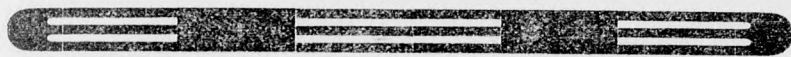

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.

Knitzky Ignác, meșter-droșcar

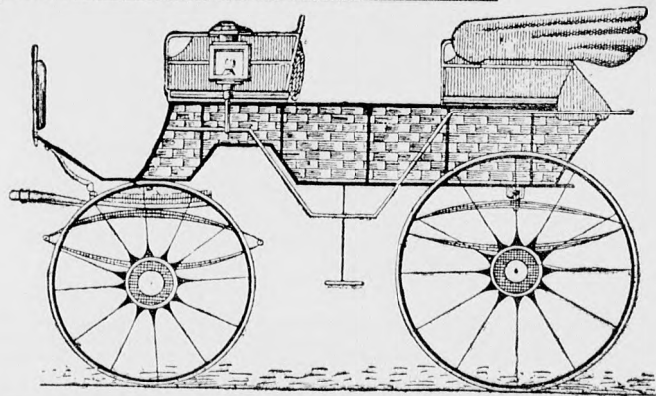
Arad, strada József főherceg nr. 11.

Stabilimentul și magazina dela 1 Maiu, o mut în casa mea proprie din strada Varjassy József nr. 1. vis-à-vis cu spitalul comitatens.

Din cauza mutării recomandă în atențiunea binevoitoare a publicului

magazinul de calese,

unde se pot cumpăra cele mai frumoase calese și trăsură cu prețuri scăzute. Primește orice comande și rep. din aceasta branșă, executându-le prompt și exact.

Mare asortiment

de
ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
albasteu și trandafriu, din
piele de lack și chevreaux

la
Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.
ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

Specialist în pălării preoțești.

Cercetați marea prăvălie a lui SOMMER JOZSEF

ARAD, strada principală în palatul bis. romano-catolice,
fondată la anul 1863,

unde află indeosebi domnii preoți **pălării preoțești, pălării de tot soiul, cilindre, clac, cămeși de vară, gulere, mangete, mănuși de vară, cravate, ciorapi, bastoane, umbrele**, etc., din fabricele cele mai renumite franceze și engleze, de calitate deosebite și dela cei mai experți măestrii, cu prețurile cele mai ieftine. Pe lângă asta on. public român va găsi în marele magazin serviciu prompt, având de conducător al prăvăliei pe un român, ca on. clienți să fie pe deplin mulțumiți. Sperând, că on. public român din loc și provincă mă va onora cu vizitele sale punându-și toată încrederea în firma prăvăliei mele, semnez cu deosebită stimă: **Sommer Jozsef.**

Specialist în cilindre.

Specialist în pălării pentru copii.

Specialist în pălării bărbătești.

Szeifert János

sculptor

Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Pregătește tot felul de lucrări din acest ram, ca: **iconostase, amvoane, aranjamente pentru biserici și salion**, tot felul de sculpturi se efectuează pentru tâmplari.

Reparaturi se efectuează prompt; comanda din provincă se execută grabnic. — La dorință trimit planuri gratuit. Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

Cu stimă: **Szeifert János.**

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am aranjat din nou atelierul meu cu cele mai

- moderne mașini și material**
- privitor la această branșă,**

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununii funebreale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încurajă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

Kings Arthur & Comp.

Timișoara-Fabric Str. Andrassy Nr. 7. Palatul nou orășenesc.

Magazin de haine pentru bărbați, băieți și copii. Specialități în costume pentru copii, etc. etc. etc.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 1053.

Au sosit cele mai noue mode de primăvară.

== Asortiment uriaș. ==

Haine gata de bărbați, băieți și copii. Specialități în pardesiuri **cu prețurile cele mai ieftine.** *****

MAGAZIN IEFTIN MAUTNER R.

↳ Ieftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzeturii, canafas (pânză lustruoasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stofe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1¹/₂—7 ore

„Eufon“

e cel mai mic și mai ieftin aparat gramofon fără pâlnie.

Se capătă la unicul vânzător din Arad:

Rauch și Szatmári

negustori de sticlării și obiecte de porcelan.

In prăvălia aceasta se pot cumpăra sub cele mai favorabile condițiuni de plătit, gramfoane sistem „Eufon“ și „Pathé“ și plăci românești cu cântece dela Sibiiu și Oravița. — La dorință se trimit preț-curente gratuite și francate. — Telefon urban și comitatens nr. 44.

Fiți atenți la firmă!

De astădată publicul — din cauza marelui aglomerării de mărfuri — va putea cumpăra ieftin. Spre orientare las să urmeze un scurt extras:

Cămăși tricoot, cupțușite cu plisă dela	75 cr.	Cătrinte	25 cr.
Pantaloni tr. cot.	75 "	Jambiere pentru femei	75 "
Cămăși fine pt. bărbați	99 "	Ghete femeiești de iarnă	60 "
Cămăși fine bărb. cu pieptul de mătase	120 "	Umbrele de mătase (ottoman, extrafine)	165 "
Gulere în toate formele	13 "	Bonete elegante	100 "
Manșete colorate sau alae	19 "	Galoși	125 "
Ismene fine	45 "	Mănuși de piele	90 "
Mănuși de piele	50 "	Corsete fine	48 "
Gramfoane	8 fl.	Geantă de mână pt. dame	25 "
Plăci duple, diametru 26 cm.	90 cr.	Trico pentru copii	30 "
Păpuși	275 "	Ciorapi (patent)	15 "
Plăciere de mătase pt. domni	170 "	Haine de trico pt. fete	75 "
Ghete cu talpa dublă pt. domni	60 "	Imbrăcăminte de iarnă	120 "
Bretele	25 "	Ghete cu șirete pentru copii	55 "
Cămăși de pânză fină pentru femei	55 "	Bretele pentru copii	04 "
Corsete brodate	81 "	Săpci tricotate pt. băieți	82 "
Cămeși tricotate pentru femei	50 "	Batiste pentru copii	04 "
Trico pentru femei	59 "	Mnusi împletite de iarnă	15 "
Ciorapi de iarnă femeiești	25 "	Jambiere pt. copii	35 "
Mănuși tricotate și căptușite pt. femei	20 "	Galoși pt. copii	90 "

Depozit de haine de iarnă pentru copii, jucării; cele mai frumoase obiecte dela 25 cr. — Geamantane din piele americană dela 65 cr. în sus. — Geamantan cu cute dela 225 cr. în sus. — Corfițe de piele de târg dela 30 cr. în sus. — Serviz pentru 6 persoane pentru vin, bere și rachiu dela 90 cr. în colo. — Fructiere cu 6 tâlgerușe, dela 90 cr. în colo.

Afară de acestea vă stau la dispoziție cele mai frumoase obiecte ocazionale de argint china, cu prețuri fabuloase. — Depozit de jucărele și căruțe de păpușe. — Mare asortiment de cordoane de gumă cu cus. aur și mătase cea 50 cr. Plăci de gramfon în preț de 1 fl. — Mănuși, imitație de piele cu căptușală fină 35 cor. — Asortiment de boa și manșoane.

Pentru comoditatea publicului, am aranjat clinica de păpușe, în care se vindecă totfelul de păpușe și să pregătesc modele.

Fieștecare cumpărător are favorul de a-și mări o fotografie.

Asortiment de căruțe pentru păpușe dela 4 fl. 75 cr. în sus.

Toate se capătă în bazarul de concurență din edificiul teatrului, vis-à-vis de cei 13 martiri, a lui

REICH EL.

D-ta numai așa vei cruta,

Rog sprijinul marelui public, cu stimă **Beregszászy Lajos**, cojocar, strada Deák-Ferencz nr. 32.

dacă nu vei pierde prilejul să cercetezi institutul de cojocărie a lui

Beregszászy Lajos,

unde se pot așeza spre îngrijire hainele de iarnă, bunzi, boa, manșoane, etc. Lucrările de apărare în contra molilor, le conduce el însuș. Hainele se asigură contra focului și furtului amăsurat valorii lor.

Balázs Péter, arhitect. Arad, B) Választó-utca 21.

Face planuri și execută orice lucrare în branșa aceasta în modul cel mai conștientos pe lângă prețurile cele mai ieftine.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE ARAD.